МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему:

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ТВОРІВ ОСКАРА УАЙЛДА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-ап
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та література
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Шатилова Анастасія Сергіївна

Керівник к.ф.н., доцент Сєдакова М. В.

Рецензент к.ф.н., доцент Погонець В.В.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____
«___» _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
_____ Шатиловій Анастасії Сергіївні_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Специфіка відтворення творів Оскара Уайлдаукраїнською мовою»
Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Сєдакова Маргарита Валеріївна к.ф.н доцент.
затверджені наказом ЗНУ від «13» березня 2025 року № 398-с
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 01.12.2025 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту)
Специфіка відтворення творів Оскара Уайльда українською мовою; лінґвостилістичні особливості перекладу художнього тексту; проблеми передачі гумору, іронії, афористичності та культурних реалій у творах Оскара Уайльда; порівняння українських перекладів вибраних творів письменника.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно розробити): дослідити переклад художньої літератури як окремий вид перекладу; визначити труднощі при відтворенні авторського стилю Оскара Уайльда; вивчити теоретичну літературу щодо особливостей художнього та літературного перекладу; виокремити стилістичні та мовні особливості творів Оскара Уайльда; розробити теоретичну базу дослідження щодо способів і проблем передачі гумору, гри слів, іронії, інтертекстуальності та культурних реалій; визначити види перекладацьких трансформацій, їх значення та доцільність при перекладі творів Уайльда; проаналізувати українські переклади вибраних творів письменника; запропонувати власне бачення оптимальних способів перекладу складних стилістичних елементів;

визначити лінґвостилістичні особливості сучасних українських перекладів творів Оскара Уайльда.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Сєдакова М. В., к.ф.н., доц.	07.06.2025	07.06.2025
Розділ 1	Сєдакова М. В., к.ф.н., доц.	02.09.2025	02.09.2025
Розділ 2	Сєдакова М. В., к.ф.н., доц.	01.10.2025	01.10.2025
Висновки	Сєдакова М. В., к.ф.н., доц.	21.10.2025	21.10.2025

6. Дата видачі завдання 02.06.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ А.С. Шатилова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ М. В. Сєдакова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _ Г. О. Хацер
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 55 стор., 66 джерел.

Об’єкт дослідження: художні тексти Оскара Уайльда та їх переклад українською мовою.

Предмет дослідження: мовно-стильові особливості творів О. Уайльда та способи їх відтворення в українських перекладах.

Мета дослідження: проаналізувати специфіку передачі індивідуального стилю Оскара Уайльда українською мовою та визначити ефективні перекладацькі стратегії для збереження його художньої манери. **Теоретико-методологічні засади дослідження:** Методологічною основою роботи є праці вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, що стосуються теорії художнього перекладу, стилістики, інтерпретації авторського стилю та відтворення культурних реалій (Базилянська О., Брандес М., Венуті Л., Виницький І., Гуменюк Т., Дейна О., Комісаренко Л., Корунець І., Найда Е., Шемчук О.)У роботі застосовано методи порівняльного аналізу, стилістичного аналізу, контекстуального аналізу, описовий та інтерпретаційний методи.

Отримані результати: під час дослідження визначено ключові перекладацькі стратегії, що використовуються при відтворенні художніх текстів Оскара Уайльда; проаналізовано індивідуальний стиль письменника та його вплив на переклад; виявлено специфіку передачі іронії, гри слів, культурних алюзій і парадоксальності мовлення; здійснено порівняльний аналіз перекладацьких рішень у різних українських перекладах; сформульовано рекомендації щодо оптимального збереження авторського стилю О. Уайльда у перекладі.

Ключові слова: *художній переклад, іронія, стиль, парадокс, перекладацькі стратегії.*

ЗМІСТ

ВСТУП……..... 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ…….. 7

1.1 Особливості художнього перекладу як виду міжкультурної комунікації…….. 7

1.2 Проблема адекватності та збереження авторського стилю……. 11

1.3 Основні перекладацькі стратегії при роботі з художнім текстом…….. 16

РОЗДІЛ 2 ТВОРЧІСТЬ ОСКАРА УАЙЛЬДА ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ…… 24

2.1 Основні риси індивідуального стилю письменника……. 24

2.2 Мовні та стильові особливості творів О. Уайльда……... 26

2.3 Історія перекладу творів О. Уайльда українською мовою…….. 31

РОЗДІЛ 3 СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ СТИЛЮ ОСКАРА УАЙЛЬДА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ…… 37

3.1 Передача іронії, парадоксів та гри слів……..... 37

3.2 Відтворення культурних реалій та алюзій…… 44

3.3 Порівняння перекладацьких рішень у різних перекладах українською мовою…….. 49

ВИСНОВКИ…….. 53

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……. 56

ВСТУП

Переклад художніх творів є одним із найскладніших і найцікавіших напрямів сучасного перекладознавства, адже він поєднує в собі не лише лінгвістичний, але й культурологічний, філософський та естетичний аспекти. Саме переклад забезпечує міжкультурну комунікацію, завдяки якій літературні здобутки одного народу стають надбанням світової культури. Особливе місце серед перекладених авторів різними мовами посідає Оскар Уайльд — видатний представник англійського естетизму, драматург, поет і прозаїк, твори якого вражають витонченістю стилю, парадоксальністю мислення, філософською глибиною та багатошаровістю художньої форми.

Особливостям перекладу художніх творів присвячено низку досліджень українських та зарубіжних вчених (О. Базилянська, І. Винницький, Т. Гуменюк, Єременко, І. Корунець, В. Мисик, О. Чередниченко, Baker M., Venuti L., Woodsworth J.), проте й до тепер науковці продовжують активну роботу з пошуків найкращих перекладацьких рішень щодо того чи того тексту.

Актуальність теми обумовлена потребою суспільства у якісному перекладі художніх творів, а також популярності Оскара Уайльда серед україномовної аудиторії. Його творчість вимагає від перекладача надзвичайної уважності до форми, іронії, гри слів і філософського підтексту, що ускладнює завдання адекватної передачі.

Об’єктом дослідження переклад художніх творів Оскара Уайльда, зокрема романів *“The Picture of Dorian Gray”, “The Importance of Being Earnest”*, “*An Ideal Husband*”.

Предметом дослідження є специфіка відтворення стилістичних, мовних і культурних особливостей творчості Оскара Уайльда в українських перекладах.

Метою дослідження є аналіз способів відтворення індивідуального стилю Оскара Уайльда в українських перекладах та визначення перекладацьких стратегій, що забезпечують адекватну передачу його художнього світу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розглянути теоретичні основи художнього перекладу як виду міжкультурної комунікації;

- з'ясувати сутність понять "адекватність перекладу" та "збереження авторського стилю";

- визначити основні риси індивідуального стилю О. Уайльда;

- проаналізувати мовні та стильові особливості його творів;

- простежити історію перекладу творів О. Уайльда українською мовою;

- дослідити специфіку передачі іронії, парадоксів і культурних алюзій в україномовних перекладах;

- здійснити порівняльний аналіз перекладацьких рішень у роботах різних українських перекладачів.

Матеріалом дослідження слугували оригінальні англомовні твори Оскара Уайльда (*"The Picture of Dorian Gray", "The Importance of Being Earnest"*, "*An Ideal Husband*") та їхні українські переклади, виконані Дмитром Павличком, Михайлом Стріхою та іншими перекладачами.

Методи дослідження. У роботі застосовано описовий, порівняльно-зіставний, контекстуальний, лінгвостилістичний та інтерпретаційний методи. У роботі застосовано описовий, порівняльно-зіставний, контекстуальний, лінгвостилістичний та інтерпретаційний методи. Описовий метод застосований для систематизації теоретичного матеріалу та узагальнення поглядів науковців щодо проблеми художнього перекладу та відтворення авторського стилю.

Порівняльно-зіставний метод допомагає проаналізувати різні українські перекладацькі версії творів О. Уайльда, визначити спільні та

відмінні риси перекладацьких рішень і встановити їх відповідність оригінальному тексту.

Контекстуальний метод використано для розгляду значень мовних одиниць у конкретному художньому контексті, що дало змогу виявити приховані смисли, алюзії, іронію та підтексти, важливі для адекватного перекладу.

Лінгвостилістичний метод застосовано для вивчення індивідуально-авторської манери О. Уайльда та аналізу мовних засобів, якими він створює естетичний ефект, і для встановлення способів їх передачі у перекладі.

Інтерпретаційний метод дав змогу визначити можливі варіанти перекладацької інтерпретації ідей, образів і стилістичних прийомів, а також їх вплив на сприйняття тексту українським читачем.

Використання цих підходів дозволило комплексно охарактеризувати особливості передачі авторського стилю О.Уайльда українською мовою та простежити закономірності перекладацьких рішень.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексного аналізу лінгвостилістичних засобів, за допомогою яких українські перекладачі (зокрема Д. Павличко та М. Стріха) відтворюють індивідуальний стиль Оскара Уайльда, його іронію, парадокси та культурні алюзії. У дослідженні простежується, як відбувається передача естетичних принципів англійського естетизму в українському культурному контексті.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його результатів під час викладання курсів теорії та практики перекладу, стилістики англійської мови, історії зарубіжної літератури та в підготовці фахівців у галузі перекладознавства.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У вступі подано загальні відомості про дослідження, обґрунтовано актуальність, сформульовано мету, завдання, об’єкт і предмет, описано методи та наукову новизну.

Перший розділ присвячено теоретичним аспектам перекладу художніх творів та розгляду сутності художнього перекладу як особливого виду міжкультурної комунікації. Крім того, проаналізовано поняття адекватності та еквівалентності перекладу, а також розкрито проблему збереження авторської індивідуальності при відтворенні оригінального тексту іншою мовою. Значну увагу приділено основним перекладацьким стратегіям, що застосовуються при роботі з художнім дискурсом, та специфіці відтворення естетичних, стилістичних і культурних компонентів оригіналу.

У другому розділі аналізується стиль та мовні особливості творчості Оскара Уайльда. У межах цього розділу визначено ключові риси індивідуального письма автора, зокрема використання парадоксів, афористичності, іронії та елементів естетизму. Крім того, розглянуто мовні особливості його драматичних і прозових текстів, зокрема специфіку синтаксису, лексику з культурними конотаціями та характерну для письменника гру слів. Окрему увагу приділено історії перекладу творів О. Уайльда українською мовою та внеску українських перекладачів у рецепцію його творчості.

Третій розділ містить порівняльний аналіз перекладів українською мовою з урахуванням передачі іронії, гри слів і культурних реалій.

У висновках подано узагальнені результати дослідження.

Загальний обсяг роботи становить сторінок 55, кількість використаних джерел – 66.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

1.1 Особливості художнього перекладу як виду міжкультурної комунікації

Художній переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, адже він поєднує не лише лінгвістичні, а й культурні, естетичні та психологічні аспекти. Як зазначає Л. Венуті, переклад є «актом міжкультурного посередництва» [Venuti 1995, с. 22], що вимагає від перекладача не лише знання мов, а й здатності відтворити у перекладі дух і стиль оригіналу. У процесі художнього перекладу головне завдання перекладача полягає не лише у точності передачі змісту, а у відтворенні образності, емоційного забарвлення.

Окремий напрям досліджень стосується збереження авторського стилю та інтертекстуальних елементів. Як слушно зазначають, Н. Кобринська та О. Чередниченко - способи передачі культурних реалій, алюзій та національно-специфічних елементів у межах художнього перекладу є важливим та доечним. У контексті перекладу англійської літератури українською мовою вагомим є досвід перекладачів і дослідників, які працювали з творами У. Шекспіра, Ч. Д. Діккенса, Д. Джойса, та саме їхні напрацювання створюють методологічну базу для аналізу перекладів Оскара Уайльда.

Зауважимо, що сучасний стан дослідження художнього перекладу свідчить про необхідність багатовимірного підходу поєднання лінгвістичного, культурологічного та стилістичного аналізу, що дозволяє зберегти не лише зміст, а й естетичну цілісність твору. Саме така перспектива є ключовою для

вивчення перекладацьких рішень, пов’язаних із відтворенням індивідуального стилю О. Уайльда українською мовою.

Український дослідник О. Фінкель підкреслював, що переклад художнього тексту має на меті як збереження змісту, так і художньої форми [Фінкель 2007]. Це означає, що перекладач повинен досягти гармонійного балансу між точністю змісту та естетичним ефектом, який справляє текст. Слід зазаначити, що кожен переклад є актом інтерпретації, а отже - створенням нового тексту, який має власне культурне забарвлення. Саме тому багато дослідників визначають художній переклад як форму міжкультурної комунікації, у якій перекладач виступає посередником між двома культурами, зберігаючи смислову, емоційну та естетичну насиченість оригіналу.

Зауважимо, що переклад художнього тексту не можна зводити до механічного перенесення значень - він є творчим актом, який вимагає від перекладача не лише знань, а й інтуїції, художнього чуття та здатності мислити у категоріях іншої культури.

Як слушно зазначає Л. Венуті, перекладач є «невидимим діячем між культурами», який повинен знайти рівновагу між точністю та виразністю, між вірністю оригіналу і зрозумілістю для читача [Venuti 1995, с. 22]. Тобто переклад - це не копіювання, а відтворення естетичного ефекту засобами іншої мови. Саме тому художній переклад визначають як особливу форму міжкультурної комунікації, у якій важливу роль відіграє не лише зміст, а й контекст, підтекст, стиль, ритм і навіть інтонація автора.

Згідно з підходом Е. Найди, «переклад це процес відтворення найточнішого природного еквівалента повідомлення, спочатку з точки зору змісту, а потім стилю» [Nida 1964, с. 12]. Таким чином, перекладач повинен не просто передати інформацію, а й зберегти емоційно-образну систему оригіналу. Це означає, що перекладений твір має викликати у читача цільової культури подібні емоції, які викликав оригінал у своїй.

У процесі художнього перекладу важливим є також аспект адаптації, що вимагає від перекладача уміння враховувати культурні та мовні відмінності між оригіналом і цільовою мовою. Це може включати не лише переклад конкретних слів чи виразів, а й пошук аналогій або зміну культурних реалій, щоб текст був зрозумілим і природним для нового читача. Перекладач має знайти баланс між збереженням автентичності оригіналу і забезпеченням природності тексту для цільової аудиторії. Як зазначає П. К. Гійом, важливо «передати не лише буквальний зміст, а й дух твору», що передбачає творчий підхід до кожної окремої ситуації в тексті.

Особливість художнього перекладу полягає й у тому, що він відображає ментальність двох народів - того, який створив твір, і того, який його сприймає. Як зазначає О. Чередниченко у своєму дослідженні, «переклад - це завжди зіткнення двох національних картин світу, що вимагає від перекладача не лише мовної, а й культурної компетентності» [Чередниченко 2007, с. 31].

Таким чином, сучасний стан дослідження художнього перекладу свідчить про необхідність багатовимірного підходу - поєднання лінгвістичного, культурологічного, когнітивного та етичного аналізу, що дозволяє зберегти не лише зміст, а й естетичну, прагматичну та ідеологічну цілісність твору. Саме така перспектива є ключовою для вивчення перекладацьких рішень, пов’язаних із відтворенням індивідуального стилю О. Уайльда українською мовою.

Крім того, у художньому перекладі значну роль відіграє естетична функція мови. Саме вона робить переклад не лише інформативним, а й емоційно виразним. Український дослідник О. Фінкель підкреслював, що вдалий переклад це поєднання точності й краси, а тому головним завданням перекладача залишається не втратити “музику” тексту [Фінкель 2007].

Наприклад, при перекладі поезії або прози, насиченої образністю, необхідно відтворити ритм, евфонію, метафоричні структури тобто всі елементи, які формують художню цілісність.

Проблема художнього перекладу полягає у тому, що жоден переклад не може бути абсолютно тотожним оригіналу, адже мови відрізняються не лише лексикою, а й культурними кодами.

Те, що у вихідній мові сприймається природно, в іншій може звучати штучно або навіть викликати інші асоціації. Саме тому перекладач змушений приймати низку рішень, що мають етичний і художній характер. Наприклад, при перекладі гумору або іронії треба не лише знайти відповідні слова, а й зрозуміти контекст, у якому цей гумор виник. Те саме стосується алюзій, прислів'їв, цитат чи культурних натяків.

У цьому сенсі переклад можна розглядати як творчий акт інтерпретації. Перекладач стає співавтором тексту, адже він не лише відтворює смисли, а й створює нові у межах іншої мовної системи.

Як зазначає М. Рильський, "справжній переклад не повинен бути ні рабським, ні вільним він має бути рівноправним твором" [Рильський 1958, с. 67]. Ця думка влучно передає сутність перекладацької діяльності як балансу між вірністю і творчістю.

Важливою особливістю художнього перекладу є також суб'єктивність перекладача, яка неминуче впливає на результат. У кожному перекладі відчувається індивідуальний стиль того, хто його створив: одні перекладачі тяжіють до точності, інші до художності, одні прагнуть зберегти ритм оригіналу, інші адаптувати його під особливості своєї мови. Це створює феномен множинності перекладів, коли один і той самий твір може мати кілька інтерпретацій усі вони різні, але кожна з них має право на існування.

Сучасні перекладознавці підкреслюють, що художній переклад це не лише мовний процес, а форма культурного діалогу. У ньому поєднуються два культурні простори, які через текст взаємно збагачуються.

Саме завдяки перекладам український читач може долучитися до світової літератури, а українська культура стати частиною глобального інтелектуального контексту. Тому переклад художніх творів виступає не

просто інструментом комунікації, а засобом культурного самовираження і взаєморозуміння народів.

Отже, художній переклад це форма міжкультурної комунікації, у якій мова стає не лише засобом передачі інформації, а інструментом культурного діалогу. Перекладач, виступаючи посередником між двома світами, має передати не лише зміст, а й дух, стиль, інтонацію, емоційну глибину твору. Тільки за такої умови переклад здатен виконати свою справжню функцію - стати містком між культурами, зберігаючи у собі і національне, і універсальне.

1.2. Проблема адекватності та збереження авторського стилю

Особливе значення у художньому перекладі має збереження авторського стилю. Стиль це не лише вибір слів, а й ритм, інтонація, граматичні конструкції, алюзії, афоризми, іронія тобто вся сукупність художніх прийомів, які формують «почерк» письменника. Як зазначає М. Рильський, «передати стиль значить передати душу твору» [Рильський 1958, с. 25].

Стиль це унікальна, неповторна система мовних, композиційних та художніх засобів, властивих творам конкретного письменника, що відображає його індивідуальність, світогляд та майстерність. Зарубіжні дослідники, серед яких Ганс Фермеєр, Пітер Ньюмарк, Лоренс Венуті, розглядають стиль у межах перекладацької трансформації, наголошуючи на тому, що передача індивідуальної манери автора неможлива без урахування культурних, соціальних і прагматичних факторів [Newmark 1988; Venuti 1995].

Таким чином, вивчення авторського стилю ґрунтується як на класичних підходах, що розглядають стиль як мовну структуру, так і на

сучасних інтегративних концепціях, які трактують стиль як культурний і когнітивний феномен. Відповідно, передача стилю у перекладі потребує не лише лінгвістичної еквівалентності, але й творчого переосмислення тексту з максимальною увагою до індивідуальних рис письменника.

У випадку з творами Оскара Уайльда проблема адекватності постає особливо гостро, адже його стиль відомий витонченістю, парадоксальністю та грою смислів. Перекладач має не просто перекласти слова, а відтворити «естетику парадоксу», де за зовнішньою легкістю ховається глибокий філософський підтекст.

Необхідно зауважити, що адекватність перекладу полягає у гармонійному поєднанні точності змісту й творчої інтерпретації, що дозволяє зберегти індивідуальний стиль автора і забезпечити автентичне сприйняття тексту читачем перекладу.

Проблема адекватності художнього перекладу належить до центральних питань сучасного перекладознавства, адже саме від неї залежить, наскільки точно й повно буде передано зміст і естетику оригіналу. Адекватність не означає буквальної відповідності, а передбачає еквівалентність художнього впливу, тобто таке відтворення, при якому читач перекладу переживає схожі емоції й враження, як і читач оригіналу.

Стиль є категорією багатовимірною. Він охоплює не тільки лексику й синтаксис, а й художню структуру тексту, темп оповіді, ритм мовлення, повтори, алюзії, метафоричність, іронію тощо. Збереження цих елементів у перекладі — завдання надзвичайно складне, оскільки кожна мова має власну систему образних засобів. Перекладач змушений шукати функціональні відповідники, які передають не форму, а дію, що викликає естетичне враження.

На думку М. Рильського, «передати стиль значить передати душу твору» [Рильський 1958, с. 25]. Ця теза особливо актуальна у випадку художніх текстів, де стиль є не просто індивідуальною ознакою, а носієм світогляду автора. Саме через стиль письменник розкриває свій спосіб

мислення, художню манеру і філософію творчості. Тому збереження авторського стилю є ключовим критерієм адекватності перекладу.

Одним із найважливіших аспектів проблеми адекватності є питання меж перекладацької свободи. З одного боку, переклад повинен бути точним і не спотворювати оригінал, а з іншого надмірна буквальність призводить до втрати природності, поетичності та естетичного звучання. Як підкреслює Ю. Найда, «дослівний переклад може зруйнувати саму сутність комунікації, якщо не передає інтенцію автора» [Nida, 1964, с. 56].

Проблема визначення авторського стилю та способів його відтворення в перекладі вивчається як у класичних, так і в сучасних дослідженнях. Серед фундаментальних теоретичних підходів важливими залишаються праці А. Федорова, І. Корунеця, Р. Зорівчак, однак сучасна перекладознавча наука дедалі частіше інтерпретує стиль у межах культурної, когнітивної та дискурсивної парадигм.

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що передача авторського стилю є багатовимірним завданням, яке потребує не лише лінгвістичної еквівалентності, але й урахування культурної пам’яті, когнітивних структур і прагматично-комунікативного ефекту. Ці підходи є надзвичайно цінними для аналізу перекладів творів Оскара Уайльда, оскільки його стиль базується на грі смислів, алюзійності та парадоксальності, які потребують тонкого і творчого перекладацького переосмислення.

Тому перекладачеві важливо не лише знати слова, а й відчувати інтонаційну мелодику тексту, його підтекст і прагматичний зміст.

Проблема адекватності набуває особливої складності при перекладі творів із виразним індивідуальним стилем, таких як твори Оскара Уайльда. Його проза та драматургія насичені іронією, грою слів, філософськими алюзіями, парадоксами, що створюють ефект багатошарового читання. Від перекладача вимагається не лише знання мови, а й естетичний слух, уміння зберегти тонкість інтелектуального гумору, ритмічність і внутрішню гармонію тексту.

Проте адекватність не завжди означає повну відповідність. Вона часто передбачає компенсацію - тобто пошук інших засобів вираження, здатних створити подібне емоційне враження. У деяких випадках перекладач має адаптувати метафору чи культурну алюзію, щоб зробити її зрозумілою для читача цільової культури.

Крім того, переклад творів з індивідуальним стилем, як у випадку з Оскаром Уайльдом, вимагає від перекладача не тільки технічних навичок, але й глибокого розуміння контексту та специфіки культури, в якій твір був створений. Часто неможливо просто перенести точні лексичні відповідники необхідно знаходити еквіваленти, які не лише передають зміст, але й відтворюють атмосферу, емоційний відгук оригіналу. Перекладач має бути готовий до компромісів, коли деякі культурні чи мовні особливості доводиться адаптувати або трансформувати, аби зберегти емоційну і філософську глибину твору, не втрачаючи його унікальної суті. Це робить переклад художнього тексту не просто процесом механічного перенесення слів, а справжньою творчою роботою, яка відтворює не лише значення, а й дух оригіналу.

Як зазначає В. Карабан, «адекватність перекладу не зводиться до формальної еквівалентності, а полягає у досягненні комунікативного балансу між текстом оригіналу та текстом перекладу» [Карабан 2001, с. 103].

Збереження авторського стилю вимагає також розуміння психології автора. Перекладач має відчути його інтонацію, темп мовлення, спосіб мислення. У випадку з О. Уайльдом це означає передати гру інтелектуального парадоксу, де кожне слово може мати подвійне значення.

An Ideal Husband: *“Morality is simply the attitude we adopt towards people whom we personally dislike.”*

У перекладі М. Стріхи: *«Мораль це просто позиція, яку ми займаємо щодо тих, хто нам не подобається.»* [Стріха 2006, с. 78].

Цей переклад точно відтворює тонкий сарказм і логічну парадоксальність оригіналу, зберігаючи при цьому його елегантність.

Важливо зазначити, що проблема адекватності не має єдиного розв'язання, оскільки вона пов'язана з суб'єктивним сприйняттям тексту перекладачем. Кожен інтерпретує стиль автора по-своєму. Саме тому існує феномен множинності перекладів одного і того ж твору — кожен з них відображає певну інтерпретацію оригіналу, залежно від епохи, світогляду, естетичних орієнтирів перекладача.

Це особливо помітно у перекладах О. Уайльда різних періодів: якщо у радянські часи його іронія часто «пом'якшувалася», то у сучасних версіях навпаки підкреслюється її інтелектуальний виклик і філософська глибина.

Отже, адекватність художнього перекладу це не лише точність відтворення змісту, а передусім збереження індивідуального стилю автора, його мовної музики, емоційної енергії та духовного підтексту. Тільки за цієї умови переклад може вважатися справжнім твором мистецтва, здатним викликати у читача ті ж самі почуття, що й оригінал.

Таким чином, проблема адекватності у перекладі творів Оскара Уайльда полягає у досягненні гармонії між точністю та красою, між вірністю змісту і передачею стилістичної унікальності автора тобто у мистецтві бути точним, залишаючись живим.

Проблема адекватності в перекладі творів Оскара Уайльда полягає не лише у буквальному перенесенні змісту, але й у збереженні його емоційного, філософського і стилістичного навантаження. Перекладач має знайти такий баланс, щоб не лише точно передати основну думку, а й відтворити унікальну атмосферу, властиву творчості О. Уайльда. Його твори це не просто історії чи діалоги, а цілий світ іронії, парадоксів, глибоких смислів та елегантного гумору. У цьому контексті переклад стає не лише технічним процесом, а справжнім актом творчості, що вимагає від перекладача не тільки мовних знань, а й тонкого відчуття стилю і духу оригіналу.

1.3. Основні перекладацькі стратегії при роботі з художнім текстом

У художньому перекладі вибір стратегії залежить від жанру, стилю, культурного контексту, цільової аудиторії та власного творчого бачення перекладача.

У сучасному перекладознавстві поняття перекладацької стратегії є одним із ключових, адже саме стратегічний підхід визначає, яким чином перекладач інтерпретує оригінальний текст, реагує на його складності та досягає балансу між змістовою точністю і художньою органічністю. Вибір стратегії впливає на результат перекладу не менше, ніж рівень володіння мовою чи обсяг фонових знань, оскільки стратегія визначає загальну логіку перекладацьких дій та послідовність рішень у складних мовно-стилістичних ситуаціях.

У художньому перекладі вибір стратегії залежить від жанру, стилю, культурного контексту, цільової аудиторії та власного творчого бачення перекладача. Доместикація та форенізація (Л. Венуті), адаптація та «вписування в культуру» (С. Басснетт), стратегія еквівалентності та функціонального зсуву (Е. Найда, К. Райс) визначають основні підходи, якими послуговуються перекладачі літературних текстів. Сучасні дослідники також додають когнітивні, прагматичні та дискурсивні моделі, що розглядають переклад не тільки як мовну, а як ментальну та комунікативну діяльність (Baker, 2020; Saldanha, 2021).

Таким чином, перекладацька стратегія є не просто технічною категорією, а концептуальним вибором, який визначає характер взаємодії між авторським текстом і перекладацькою інтерпретацією. Для перекладу творів Оскара Уайльда це питання має особливе значення, оскільки його стиль будується на грі смислів, парадоксальності, іронії та культурних алюзіях, що вимагає від перекладача виваженого стратегічного підходу.

За класифікацією Л. Венуті, існують дві провідні стратегії:

- доместикація адаптація тексту до культурних норм мови перекладу;

- форенізація збереження «чужорідності» оригіналу, щоб читач відчував іншомовний колорит [Venuti 1995, с. 34].

Ю. Найда у своїй концепції «динамічної еквівалентності» наголошував, що переклад має справляти на читача такий самий вплив, як і оригінал [Nida 1964, с. 159].

Таким чином, перекладач у художньому тексті балансує між двома полюсами точністю змісту і художньою виразністю.

Наприклад, у перекладах творів Оскара Уайльда українські перекладачі (Д. Павличко, М. Стріха) часто поєднують ці стратегії: вони зберігають британський культурний колорит, але водночас добирають такі мовні засоби, що роблять текст природним для українського читача.

. Перекладацькі стратегії в художньому перекладі це комплекс творчих рішень, спрямованих на те, щоб передати не лише зміст, а й емоційну, естетичну та культурну енергію оригінального тексту.

Перекладацька стратегія це система принципів, рішень і прийомів, яких дотримується перекладач у процесі роботи над текстом. Вона визначає загальний напрям перекладу, тобто те, як перекладач бачить співвідношення між мовою оригіналу і мовою перекладу, між формою і змістом, між культурними традиціями автора і читача.

У художньому перекладі стратегія має особливе значення, адже вона впливає не лише на точність передачі інформації, а й на естетичний ефект, стиль, ритм і атмосферу твору.

Як зазначає Л. Венуті, «будь-який переклад є актом культурного вибору рішенням, чи зробити текст “своїм” для читача, чи залишити його “чужим”» [Venuti 1995, с. 34]. На цій основі він виокремлює дві провідні стратегії перекладу — доместикацію та форенізацію.

Доместикація (domestication) полягає в адаптації тексту до культурних норм мови перекладу. Вона робить текст «зрозумілим» і близьким для цільової аудиторії, зменшуючи відчуття «іншості». Ця стратегія часто

використовується, коли головна мета переклад досягти емоційної близькості та природності звучання.

Прикладом доместикації є переклади Д. Павличка, який прагнув, щоб мова творів англійських письменників звучала природно для українського вуха, зберігаючи мелодику і образність. У його перекладах афоризми Оскара Уайльда звучать не як кальки, а як живі українські вислови: *“A man can be happy with any woman as long as he does not love her.”*

«Чоловік може бути щасливим з будь-якою жінкою, якщо не закоханий у неї» [Павличко 1993, с. 57].

Тут збережено гумор і парадокс, але синтаксис і ритм адаптовано до українського мовлення.

Форенізація (foreignization), навпаки, зберігає «чужорідність» тексту, дозволяючи читачеві відчути атмосферу іншої культури. Перекладач у цьому випадку не намагається повністю адаптувати текст, а залишає певні мовні або культурні особливості, що створюють ефект автентичності.

М. Стріха, наприклад, застосовує цю стратегію у своїх перекладах Уайльда, залишаючи частину англійських реалій без заміни. У романі *The Picture of Dorian Gray* він не уникає англійських топонімів, назв титулів чи реалій вікторіанської епохи, оскільки вони створюють історичну й культурну глибину. Це дозволяє зберегти інтелектуальну атмосферу Лондона XIX століття і світогляд автора.

Важливо розуміти, що доместикація та форенізація не є взаємовиключними у більшості художніх перекладів вони поєднуються. Як зазначає Ю. Найда, «переклад має справляти на читача такий самий вплив, як і оригінал» [Nida 1964, с. 159]. Тому перекладач часто балансує між точністю і природністю, між екзотикою і близькістю.

У цьому балансі формується ще одна важлива стратегія стратегія динамічної еквівалентності, запропонована Ю. Найдою. Її суть полягає в тому, що переклад повинен викликати у читача подібну реакцію до тієї, яку викликав оригінал у своїй культурі. Це означає, що перекладач може

змінювати форму, але не вплив. Наприклад, у перекладі емоційно забарвлених сцен або афористичних висловів допускається варіювання синтаксису чи лексики задля створення такого самого художнього ефекту.

Для художнього перекладу також важливими є стратегії компенсації, експлікації та редукції.

У цьому балансі формується ще одна важлива стратегія стратегія динамічної еквівалентності, запропонована Ю. Найдою. Її суть полягає в тому, що переклад повинен викликати у читача подібну реакцію до тієї, яку викликав оригінал у своїй культурі [Nida 1964]. Це означає, що перекладач може змінювати форму, але не вплив. Тому, наприклад, у перекладі емоційно забарвлених сцен або афористичних висловів допускається варіювання синтаксису чи лексики задля створення такого самого художнього ефекту.

Для художнього перекладу також важливими є стратегії компенсації**,** експлікації та редукції. Стратегія компенсації передбачає заміщення стилістичних, культурних або мовних елементів, які неможливо відтворити прямо, за рахунок інших засобів у тексті перекладу. Її описували різні дослідники, наголошуючи, що компенсація дає змогу передати втрачені конотації в іншому місці тексту.

Стратегія експлікації (тобто пояснення прихованих або культурно маркованих елементів) була детально розглянута В. Комісаренком, О. Кобринською та М. Бейкер, які наголошували на її важливості при роботі з алюзіями, реаліями та імпліцитними смислами [Комісаренко 2007; Baker 2011].

Стратегія редукції (скорочення або опущення елементів, які можуть бути надмірними або незрозумілими для цільової аудиторії) розроблялася в роботах Х. Фермеєра, К. Райс та А. Лефевра. Вони підкреслювали, що редукція не є втратою змісту, якщо вона служить стилістичній економії та збереженню комунікативного ефекту [Reiss & Vermeer 1984; Lefevere 1992].

Сучасні дослідження 2020–2025 років (зокрема, роботи Sereda 2021; Saldanha, 2021; Woodsworth, 2024) розглядають ці стратегії в контексті

постклассичних підходів, підкреслюючи їхню роль у міжкультурному діалозі, а не лише в мовних трансформаціях.

Компенсація полягає у додаванні або зміні засобів вираження для збереження естетичного ефекту. Наприклад, коли іронія або гра слів не має прямого еквівалента в українській мові, перекладач може компенсувати її іншим стилістичним засобом метафорою або інтонаційним прийомом.

Експлікація означає роз'яснення культурно специфічних елементів. Перекладач може ввести коротке уточнення або ремарку, щоб пояснити значення алюзії.

Редукція це навмисне спрощення складних структур або фраз, коли буквальне відтворення могло б зробити текст незрозумілим для читача.

Наприклад, у перекладах оповідань О.Уайльда «Щасливий принц» і «Соловей і троянда» Павличко використовує елементи експлікації: додає лексеми, які допомагають українському читачеві краще зрозуміти морально-філософський підтекст. Натомість у перекладах М. Стріхи прослідковується стриманість він уникає пояснень, довіряючи інтелекту читача.

Значну роль відіграє і естетична стратегія перекладу, що полягає у прагненні зберегти художню гармонію тексту. Ця стратегія особливо важлива для перекладу авторів, які володіли багатошаровою стилістикою, таких як О. Уайльд. Його мова має ритмічність, симетрію, звукову організацію, тому перекладач повинен відчути її «музику» й відтворити її українськими засобами.

Окрім традиційних підходів, сучасна теорія перекладу розглядає також інтерпретативні та постмодерні стратегії, що орієнтуються на гнучке відтворення змісту. Інтерпретативна стратегія передбачає активну участь перекладача як співтворця, який інтерпретує підтексти, символи й алюзії.

Постмодерна стратегія, навпаки, допускає варіативність і навіть іронічне дистанціювання від оригіналу, особливо у перекладах, де важлива гра сенсів. Так, у сучасних перекладах Уайльда можна спостерігати спроби

підкреслити його іронічний стиль через сучасну лексику або алюзії, що робить текст актуальнішим для нинішнього читача.

У практиці українських перекладачів твори Оскара Уайльда часто демонструють синтез кількох стратегій одночасно. Павличко тяжіє до доместикації з елементами компенсації, зберігаючи національну образність української мови. М. Стріха, навпаки, орієнтується на форенізацію і динамічну еквівалентність, намагаючись максимально зберегти ритм, структуру й логіку оригіналу.

Ці різні стратегії перекладу дозволяють по-різному інтерпретувати твори Оскара Уайльда в українському контексті, зберігаючи його естетичні та культурні особливості. Д. Павличко, зокрема, прагне адаптувати твори до українського контексту, вводячи в переклад елементи, які роблять текст більш близьким та зрозумілим для українського читача. Цей підхід вимагає певної трансформації, щоб зберегти смислові та емоційні відтінки оригіналу, при цьому не втратити його оригінальної «філософії». Вона обирає ті моменти, які важливі для українського читача, зберігаючи вірність основним емоціям, але адаптуючи деякі культурні реалії для кращого сприйняття.

М.Стріха, натомість, орієнтується на збереження форми та структури оригіналу. Його підхід зосереджений на точному відтворенні ритмічної та звукової організації тексту, що дозволяє передати унікальну «музику» мови О. Уайльда, не втрачаючи його стилістичної цілісності. Завдяки цьому, його переклади часто звучать близько до оригіналу, зберігаючи парадоксальність і іронічний відтінок, характерний для творів О. Уайльда. Такий підхід підкреслює важливість не лише передачі змісту, але й збереження художнього стилю і емоційного впливу, який твори Уайльда справляють на читача.

Так, у перекладі фрази *“We are all in the gutter, but some of us are looking at the stars”* він подає: *«Ми всі лежимо в багнюці, але дехто з нас дивиться на зорі»* [Стріха 2006 с. 153].

Цей варіант звучить природно українською, але водночас зберігає поетичну символіку і метафоричну точність.

Робимо висновок, що перекладацька стратегія у художньому перекладі - це не просто техніка, а філософія творчого вибору. Вона відображає особистість перекладача, його культурну чутливість, художній смак і етичне ставлення до тексту.

Зрештою, жодна стратегія не є універсальною - успіх перекладу залежить від гармонійного поєднання кількох підходів, відчуття міри та інтуїції митця.

Отже, перекладацькі стратегії в художньому перекладі це комплекс творчих рішень, спрямованих на те, щоб передати не лише зміст, а й емоційну, естетичну й культурну енергію оригінального тексту. Саме завдяки їм переклад стає не копією, а самостійним художнім явищем, у якому зустрічаються дві культури культура автора і культура читача.

У дослідженні перекладів творів Оскара Уайльда, які аналізуються в наступних розділах (зокрема перекладів І. Стешенко, В. Мисика, О. Логвиненка, М. Пінчевського та ін.), простежуються різні підходи до передачі авторського стилю. Найпродуктивнішими стратегіями, які використовували українські перекладачі, є:

- стратегія компенсації, що дозволяє відтворити гру слів, каламбури, іронію та итмомелодику вислову шляхом перенесення стилістичного ефекту у новий контекст;

- експлікація, застосована для пояснення культурних алюзій, історичних реалій, міфологічних або релігійних посилань, притаманних творам Уайльда;

- динамічна еквівалентність, яка забезпечує збереження прагматичного ефекту оригіналу, особливо у сценах з афористичними діалогами, парадоксами й дотепами;

- форенізація, що проявляється у збереженні специфічних англомовних реалій, властивих вікторіанській культурі, з мінімальним ступенем адаптації;

- стратегія стилістичного наслідування, яка полягає у відтворенні синтаксичного малюнка, ритму, емфатичних конструкцій та авторської інтонації;

- редукція та транспозиція, що використовуються у випадках, коли дослівна передача призводила б до втрати художності або надмірної громіздкості тексту.

Аналіз перекладів показує, що кожен перекладач розробляє власну модель балансу між формальною точністю й художньою виразністю. Наприклад, В. Мисик частіше застосовує компенсацію та стилістичне наслідування, тоді як О. Логвиненко використовує експлікацію та культурну адаптацію, прагнучи зробити текст максимально доступним сучасному читачеві. Такі відмінності дозволяють простежити, як перекладацькі стратегії впливають на сприйняття індивідуального стилю Оскара Уайльда в українській літературній традиції.

РОЗДІЛ 2
ТВОРЧІСТЬ ОСКАРА УАЙЛЬДА ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Основні риси індивідуального стилю письменника

Оскар Уайльд (Oscar Wilde) один із найвідоміших представників естетизму в англійській літературі кінця XIX століття. Його творчість вирізняється витонченим поєднанням інтелектуальної гри, іронії, парадоксальності та філософської глибини. У центрі його естетичної концепції стоїть ідея «мистецтва заради мистецтва», що передбачає самодостатність краси, незалежність мистецтва від моралі й утилітарних цілей [Ellmann 1988, с. 52]. Краса для О. Уайльда є найвищою цінністю, вищою за мораль чи істину. Він шукає її навіть у потворному, перетворюючи життя на естетичний експеримент.

Слід також зауважити, що письменник надавав великого значення мові як засобу створення естетичного ефекту. Його художній світ насичений символами, алюзіями, метафорами, цитатами з античної культури, Біблії та англійської класики. Оригінальність стилю О.Уайльда полягає також у поєднанні різних жанрових елементів - від сатири до трагедії, від мораліте до психологічного роману.

Особливу увагу в його творчості займає естетика парадоксу. Парадокс для Уайльда - це не лише літературний прийом, а спосіб пізнання світу. Його афоризми, побудовані на логічних суперечностях, змушують читача переосмислювати моральні та естетичні категорії. Сам автор писав:

"*I can resist everything except temptation*."

Я можу чинити опір усьому, крім спокуси [Wilde 1891, с. 29].

Цей вислів відображає головний принцип його естетики - поєднання іронії, філософії та гри, що перетворює парадокс у форму художнього мислення.

Стиль письменника вирізняється також поєднанням гумору та трагізму. Його іронія ніколи не є поверхневою - за нею приховується глибока моральна рефлексія. У своїх драмах та романах Уайльд досліджує конфлікт між зовнішнім і внутрішнім, між красою та мораллю, між мистецтвом і життям. Як слушно зазначає А. Тойнбі, «парадокс Уайльда полягає в тому, що, заперечуючи мораль, він фактично створює її нову форму - естетичну мораль краси» [Toynbee 1989, c. 71].

У прозі О. Уайльда також помітна тенденція до поетизації філософії - його думки оформлені як художні образи, а художні образи - як афористичні істини. Це робить його твори міжжанровими, що виходять за межі звичного поділу на художнє та інтелектуальне письмо.

Важливою рисою індивідуального стилю письменника є злиття автора з оповідачем. В оповіданнях та романі *“The Picture of Dorian Gray”* межа між ними часто стирається, і голос оповідача стає втіленням авторського світогляду. Ця особливість ускладнює процес перекладу, адже перекладач має зберегти баланс між естетичним і філософським виміром оповіді.

Іншою характеристикою є вишуканість композиції. Кожен епізод у творах Уайльда продуманий з точки зору ритму, симетрії, стилістичної рівноваги. Він будує свої тексти як витвори мистецтва, де немає випадкових деталей. Його проза має театральність - діалоги звучать як сцени з вистави, а персонажі часто нагадують акторів, що виголошують блискучі репліки на тлі філософської драми.

Цей сценічний ефект у прозі зумовлений тим, що О. Уайльд був драматургом за натурою. Його діалоги - це не лише засіб розкриття характерів, а й вияв риторичного таланту. Письменник прагнув, щоб кожна репліка звучала ідеально - лаконічно, виразно, дотепно. Саме тому

перекладачеві потрібно зберегти не лише зміст, а й “музику діалогу”, уникаючи втрати ритму та підтексту.

Суттєвим аспектом індивідуального стилю О. Уайльда є його саморефлексивність - схильність осмислювати власне мистецтво у межах художнього тексту. В *“Портреті Доріана Ґрея”* письменник не лише розповідає історію героя, а й розмірковує про природу краси, гріха та мистецтва. Таким чином, кожен твір стає водночас і художнім текстом, і філософським трактатом.

Не можна не згадати про мовну елегантність письменника. Уайльд володів винятковим чуттям до звукової організації тексту - добирав слова за принципом гармонії звучання. Його синтаксис часто нагадує віршований ритм: плавність, чергування пауз, інверсії. Ця мелодійність становить одну з головних труднощів перекладу, адже українська мова має іншу ритміку та наголосову систему.

Отже, індивідуальний стиль Оскара Уайльда - це поєднання парадоксальної думки, естетичної вишуканості, музикальності мови та інтелектуальної іронії. Його твори виходять за межі звичайного реалізму й утверджують новий тип художнього мислення - естетично-філософський, у якому краса, мораль і іронія існують у стані постійного діалогу. Стиль О.Уайльда є вишуканим й спрямованим на отримання інтелектуальної насолоди читачем.

2.2 Мовні та стильові особливості творів О. Уайльда

Мова творів Оскара Уайльда має виразно індивідуальний характер. Для неї характерні афористичність, ритмічність фрази, музикальність синтаксису, а також майстерне використання риторичних засобів - антитези, анафори, метафори, гри слів.

За словами Г. Мейсона, «Уайльд мислив реченнями, які можна було б карбувати на мармурі» [Mason 1972, с. 44]. Його вислови мають самостійну художню вартість, що перетворює кожен текст на концентрат естетичного досвіду.

Однією з провідних ознак стилю письменника є парадоксальність мислення. У романі *"The Picture of Dorian Gray"* («Портрет Доріана Ґрея») парадокс є не лише художнім прийомом, а й філософським принципом: краса може приховувати моральну деградацію, а гріх — вести до пізнання істини. Так , лорд Генрі виголошує: "The only way to get rid of a temptation is to yield to it."

Єдиний спосіб позбутися спокуси - піддатися їй [Wilde 1891, с. 17].

Іншою особливістю мови Уайльда є гра слів і гумор, що поєднують вишуканість і сарказм. Його діалоги блискучі, побудовані на риторичній симетрії та дотепності. Наприклад, в одному з афоризмів автор зазначає:

"A cynic is a man who knows the price of everything and the value of nothing."

Цинік - це людина, яка знає ціну всьому, але не знає вартості нічого [Wilde 1891, с. 49].

Важливою рисою творчості письменника є поєднання естетизму та моралізму. У його текстах часто спостерігається конфлікт між ідеалом краси та реальністю людських вад. Ця подвійність виявляється і на рівні стилю - у протиставленні високої поетичної мови та іронічних ремарок.

Мовно-стильові характеристики творчості О. Уайльда роблять його тексти одночасно складними та надзвичайно привабливими для перекладу, адже перекладачеві необхідно не лише точно передати зміст, а й зберегти інтелектуальну гру, іронічність та ритміко-образну виразність авторського мовлення.

Мова творів Оскара Уайльда поєднує надзвичайну експресивність та точність вислову. Його стиль ґрунтується на глибокому відчутті музичності англійської мови, що проявляється у ритмічній структурі речень, чергуванні

довгих і коротких синтаксичних побудов, а також у використанні алітерацій та евфонічних повторів. Така особливість створює ефект «словесної музики», яку важко передати іншою мовою без втрати мелодійності.

Дослідниця С. Баснет зазначає, що «твори Уайльда мають внутрішню мелодію, яка пов'язує форму з ідеєю - гармонія ритму віддзеркалює гармонію думки» [Bassnett 2002, с. 138]. Саме тому перекладачеві доводиться шукати еквіваленти, здатні відтворити не лише значення, а й інтонаційний малюнок тексту. У прозі Уайльда ритм часто виконує роль смислотвірного чинника — він підкреслює пафос, іронію або приховану драматичність ситуації.

Ще однією характерною рисою мови письменника є символізм. У літературознавстві символізм розглядається як художній метод, що ґрунтується на використанні образів-символів, покликаних передати приховані смисли та духовні ідеї через матеріальні або конкретні деталі. Як зазначає Д. Грабовський, «символ у художньому творі - це не просто образ, а багатошаровий знак, який виходить за межі прямого значення і відкриває читачеві простір інтерпретацій» [Грабовський 2012, с. 19]. Подібну думку висловлює А. Белл, підкреслюючи, що символізм «перетворює буденне в багатозначне, надаючи речам функцію ідейного носія» [Bell 2018].

О. Уайльд часто використовує предмети, кольори та образи як носії глибших філософських змістів. У романі *"The Picture of Dorian Gray"* портрет героя стає символом морального розпаду особистості, тоді як зовнішня краса виступає метафорою ілюзорності людських ідеалів. Ця подвійність створює складну мережу асоціацій, що вимагає від перекладача не лише лексичної точності, а й інтерпретаційного чуття.

Розглянемо приклад, який демонструє використання символу кольору як елементу стилю: "*The artist is the creator of beautiful things. To reveal art and conceal the artist is art's aim*."

Митець - творець прекрасного. Мета мистецтва - виявити саме мистецтво і приховати митця [Wilde 1891, с. 5].

У цьому фрагменті виявляється характерна для О. Уайльда естетична установка: мистецтво має бути самодостатнім і не підпорядковуватись моральним судженням. Перекладач повинен передати цю ідею з урахуванням філософського контексту, зберігаючи урочистість і водночас іронічність вислову.

Крім символізму, важливим елементом стилю письменника є риторика і афористичність. Його твори побудовані як низка блискучих висловів, що часто мають форму максим або епіграм. Наприклад: “*Experience is simply the name we give to our mistakes*.”// *Досвід - це лише назва, яку ми даємо своїм помилкам* [Wilde 1891, c. 86].

Подібні вислови концентрують морально-філософський зміст, що робить тексти Уайльда «енциклопедією афоризмів». Українським перекладачам, зокрема Дмитрові Павличку та Михайлу Стрісі, вдалося передати цей ефект завдяки вдалому добору синонімічних засобів та інтонаційних акцентів. У перекладі Павличка ця фраза звучить: *«Досвід - це ім’я, яке ми даємо своїм помилкам»*, тоді як Стріха обирає варіант: *«Досвід - це просто назва, якою ми прикриваємо свої поразки»*. Обидва переклади зберігають афористичність, але створюють різні відтінки змісту - перший більш лаконічний, другий - емоційно глибший.

Не менш важливим компонентом стилю О. Уайльда є психологічна деталізація. Його персонажі говорять мовою, що відображає їхню соціальну належність, освіту, внутрішні переживання. Лорд Генрі висловлюється афористично, Доріан - поетично, а художник Безіл - емоційно та образно. Усе це створює поліфонічну структуру діалогів. Для перекладача це становить серйозну задачу - потрібно не лише зберегти зміст реплік, а й передати різницю голосів, інтонацій і культурних кодів.

Окрім лексико-стилістичних засобів, слід звернути увагу на інтертекстуальність у творчості О. Уайльда. Його тексти сповнені алюзій на античну міфологію, Біблію, твори Шекспіра, Байрона, Гете. Наприклад, образ Доріана має паралелі з міфом про Нарциса, а мотив подвійності натякає на

Ґетеанський “Фауст”. Перекладачеві важливо розпізнати ці зв’язки, адже буквальний переклад може зруйнувати прихований підтекст. Як зазначає А. Попович, «перекладач художнього тексту повинен мислити культурно, а не лише мовно» [Попович 1970, с. 92].

Зауважимо, що значну роль у стилі О. Уайльда відіграє гра контрастів - між високим і буденним, духовним і тілесним, трагічним і комічним. Ця діалектика створює напругу, яка утримує увагу читача. Один і той самий вислів може бути водночас серйозним і іронічним, що робить його переклад надзвичайно делікатним. Наприклад: “*There is only one thing in the world worse than being talked about, and that is not being talked about*.”// «*Є лише одна річ гірша, ніж коли про тебе говорять, - це коли про тебе не говорять»* [Wilde 1891, с. 29].

Цей афоризм вимагає від перекладача точного відтворення іронічного підтексту, адже в ньому прихований глибший сенс - бажання суспільного визнання, навіть якщо воно базується на скандалі.

Окрім художніх прийомів, О. Уайльд активно використовував синтаксичні повтори та риторичні запитання, що додають його мові енергії та урочистості. Ці засоби є складними для перекладу, адже їх буквальне відтворення може створити надмірний пафос. Тому перекладачеві слід дотримуватись балансу між стилістичною виразністю та природністю мовлення.

Особливої уваги заслуговує іронія як основний елемент стилю письменника. Вона виявляється на різних рівнях - від лексичного до композиційного. О. Уайльд часто створює іронічний ефект шляхом зіставлення серйозного тону з легковажним змістом або навпаки. Цей прийом робить його тексти багатошаровими, дозволяючи читачеві відчувати одночасно захоплення та дистанцію. Для перекладача важливо не «згладити» іронію, а передати її через інтонацію, лексику або синтаксичну побудову речення.

Особливо складним є передавання іронії у перекладі, оскільки вона може бути тонко пов’язана з культурними і мовними особливостями оригінального твору. О Уайльд часто використовує гру слів, парадокси та образи, що створюють іронічний підтекст, інколи навіть на межі сарказму. Перекладач, намагаючись зберегти цей іронічний настрій, має враховувати, як іронія сприйматиметься в контексті цільової мови. Наприклад, у випадку зіставлення серйозного тону і легковажного змісту, перекладач може використовувати нестандартні фрази чи лексичні звороти, які в цільовій мові здатні відтворити такий контраст. Важливим є збереження тонкої межі між легкістю і глибиною, яку О. Уайльд вкладає в свої тексти. У результаті, переклад має бути не тільки точним, але й «життєвим», передаючи іронічну сутність і глибину кожного висловлювання.

Таким чином, мова і стиль творів Оскара Уайльда становлять складну художню систему, у якій поєднуються інтелектуальна витонченість, естетична досконалість та філософська глибина.

Отже, мовно-стильові особливості творчості Уайльда визначають як унікальність його авторського стилю, так і високий рівень складності перекладу. Для адекватного відтворення цього стилю українському перекладачеві необхідно поєднати точність змісту, інтонаційну гармонію, культурну обізнаність і почуття художнього такту, щоб зберегти водночас красу, іронію та музикальність оригіналу.

2.3 Історія перекладу творів О. Уайльда українською мовою

Переклади творів Оскара Уайльда українською мають тривалу та багатогранну історію. Перші спроби перекладу його оповідань і драм з’явилися ще на початку XX століття. Одним із перших перекладачів був Микола Вороний, який звернувся до драматургії Уайльда у 1910-х роках,

намагаючись донести до українського читача естетику європейського модернізму [Паламарчук 2003, с. 91].

У радянський період переклади О. Уайльда були частково обмежені ідеологічно, проте 1950–1980-ті роки стали часом появи нових інтерпретацій. Серед перекладачів виділяються Дмитро Павличко, який створив поетично точні, але стилістично адаптовані переклади, та Михайло Стріха, який у 2000-х роках зробив спробу максимально точно передати індивідуальний стиль письменника [Стріха 2006, с. 14].

Сучасні переклади відзначаються прагненням до автентичності та відтворення гри смислів, властивої оригіналові. Вони враховують фонетичну милозвучність української мови та намагаються відтворити елегантність синтаксису Уайльда. Зокрема, у перекладі М. Стріхи фрази лорда Генрі зберігають афористичність і легку іронічність, що наближує їх до оригіналу, на відміну від більш «літературно виважених» перекладів радянського періоду.

Необхідно зауважити, що історія перекладу творів Оскара Уайльда українською мовою демонструє поступову еволюцію перекладацьких стратегій: від адаптації й культурного пристосування до пошуку автентичного звучання, яке максимально зберігає авторський стиль та естетичну глибину текстів.

Варто зазначити, що сприйняття творчості Оскара Уайльда в українському культурному просторі тісно пов’язане із розвитком естетичної та перекладацької думки ХХ століття. На початку минулого століття переклад його творів викликав значний інтерес серед українських модерністів, які бачили у світогляді Уайльда спорідненість до ідей краси, свободи та індивідуалізму. Зокрема, у літературно-критичних колах українського модернізму його ім’я згадується поряд із символістами та декадентами Західної Європи, що свідчить про високий рівень рецепції його естетики [Клочек 2008, с. 45].

Перші спроби перекладу прозових текстів та есеїв О. Уайльда українською мовою часто мали ознаки літературної адаптації. Перекладачі прагнули не надто точно відтворити мову автора, а саме передати його ідеї в доступній формі для українського читача, який на той час лише починав знайомство з європейським модернізмом. Тому ранні переклади відзначалися певною лексичною спрощеністю, обмеженою кількістю алюзій та зменшенням іронічного навантаження. Наприклад, оповідання «Щасливий принц» та «Соловей і троянда» у виданнях 1920-х років мали стилістику, наближену до притчі або моральної байки.

Після Другої світової війни інтерес до творчості О. Уайльда в Україні значно збільшився, особливо серед перекладачів, які прагнули повернути українському читачеві класику світової літератури. У цей період переклади О. Уайльда зазвичай публікувалися у журналах та збірниках, однак вони проходили ідеологічну цензуру. Це призводило до зміщення акцентів - з філософських аспектів його творів на морально-дидактичні мотиви. Такі зміни були властиві перекладам радянської доби, де домінував принцип «виховного реалізму» [Петренко 1982, с. 73].

У 1960–1970-х роках українські перекладачі почали шукати нові способи інтерпретації текстів Уайльда. Важливим внеском стала діяльність Дмитра Павличка, який, перекладаючи твори британських письменників, намагався поєднати точність змісту з художньою виразністю української мови. Його підхід характеризується прагненням зберегти внутрішню музику тексту, не порушуючи його смислової глибини. Саме у цей час розпочалася тенденція до «естетичного відродження» перекладів, коли перекладач виступав не лише як посередник, а й як інтерпретатор, здатний передати внутрішній підтекст оригіналу.

Відродження перекладів творів Оскара Уайльда у незалежній Україні відбулося у 1990–2000-х роках, коли з’явилися нові редакції та переклади його найвідоміших творів. Найґрунтовнішим із них вважається переклад роману *“Портрет Доріана Ґрея”*, здійснений Михайлом Стріхою (2006).

Перекладач поставив собі за мету досягти максимальної адекватності, водночас не втрачаючи мелодійності українського мовлення. У передмові до свого видання він зазначав, що головним викликом було «зберегти блиск інтелектуального дотепу Уайльда та водночас зробити текст природним для українського вуха» [Стріха 2006, с. 8].

Особливої уваги заслуговує питання мовної гнучкості та передачі культурних реалій у перекладах. Сучасні українські перекладачі прагнуть відтворити соціальний контекст епохи Вікторіанства, зберігаючи водночас ритмічність і афористичність мови оригіналу. Прикладом цього є не лише переклади прози, а й переклад драматичних творів, таких як *"The Importance of Being Earnest"* (*Як важливо бути серйозним*), де гра слів і подвійні смисли становлять основу комічного ефекту. У перекладах М. Стріхи та О. Тереха спостерігається прагнення досягти балансу між змістовою точністю та природністю звучання діалогів.

У 2010–2020-х роках переклади О. Уайльда стали предметом академічного аналізу, що свідчить про стале наукове зацікавлення його творчістю в українському перекладознавстві. Науковці звертають увагу на те, що переклади цього автора - це не лише передача змісту, а й актуалізація філософії естетизму в українському культурному контексті. Як зазначає І. Кушнір, «переклад Уайльда - це не лише акт мовного відтворення, а процес інтелектуального діалогу між культурами» [Кушнір 2019, с. 112].

Отже, історія перекладу творів Оскара Уайльда українською мовою демонструє не лише розвиток українського перекладознавства, а й поступову інтеграцію української культури у світовий естетичний простір. Кожен етап перекладацької традиції - від ранніх адаптацій до сучасних автентичних версій - свідчить про прагнення українських перекладачів осмислити й відтворити глибину художнього світу письменника, зберігаючи його унікальний стиль, іронію та філософську багатозначність.

У контексті розвитку українського перекладознавства постать Оскара Уайльда має ще одне важливе значення - його переклади стали своєрідним

індикатором еволюції естетичного смаку й мовної культури українського суспільства. Звернення перекладачів до творів цього автора на різних історичних етапах засвідчує не лише інтерес до класики, а й прагнення до інтелектуальної та духовної самореалізації через художнє слово.

Кожен новий переклад ставав не просто лінгвістичним актом, а знаком культурного діалогу - спробою української мови відчути і передати ритм, гумор і світовідчуття англійського модернізму.

Особливої уваги заслуговує феномен цензурних обмежень, які впливали на відбір творів Уайльда для перекладу. Деякі з його найвідоміших п’єс довгий час не публікувалися українською саме через “небажані” мотиви - іронічну критику моралі, відвертість у трактуванні тем кохання та індивідуальної свободи. Проте з початком доби незалежності ці тексти нарешті були повернуті українському читачеві, що відкрило можливість для повноцінного наукового аналізу його художнього світу.

Як зазначає О. Чередниченко, “повернення до перекладу текстів, колись відкинутих чи спрощених, є проявом зрілості національної перекладацької школи, її готовності до філософського діалогу з культурою іншого народу” [Чередниченко, 2007, с. 97].

Проблема передачі “втраченої інтонації” — однієї з найважливіших особливостей стилю О. Уайльда — також стала предметом дискусії серед українських перекладачів. У багатьох випадках саме інтонаційна гнучкість і ритмічна організація тексту є тим, що створює його естетичний ефект. Перекладач мусить не просто знайти точний еквівалент слова, а зберегти «музику думки» - ту внутрішню мелодію, завдяки якій Уайльд перетворює прозаїчне висловлювання на художній афоризм.

У перекладі М. Стріхи: *«Досвід - це лише інша назва наших помилок»* [Стріха 2006, с. 97]. Перекладач точно відтворює ритмічну симетрію та логічну іронію, притаманну О. Уайльду, не спрощуючи структуру вислову.

Сучасний етап перекладу творів Уайльда в Україні характеризується розширенням підходів - від філологічно точного до культурно-

інтерпретаційного. Сьогодні переклад розглядається не як буквальне відтворення, а як форма співтворчості. Це особливо помітно в академічних перекладах 2010–2020-х років, де враховуються соціокультурні коди, історичні реалії, гендерна проблематика та естетичний контекст вікторіанської доби.

Завдяки цьому твори Уайльда набувають нового прочитання в українському контексті: вони сприймаються не лише як частина англомовного канону, а як інтелектуальний і духовний ресурс, що надихає сучасного читача.

Таким чином, переклади творів Оскара Уайльда українською мовою не лише формують уявлення про його творчість, але й відображають етапи становлення українського художнього перекладу як самостійної галузі гуманітарного знання. Від перших адаптованих версій до сучасних інтерпретацій простежується еволюція підходів - від наслідування до осмислення, від зовнішнього відтворення до глибокого проникнення у стиль і філософію автора.

Отже, історія українських перекладів творів О. Уайльда нерозривно пов’язана зі змінами в культурному запиті українського суспільства та розвитком перекладознавства зокрема. Це яскравий приклад діалогу культур, в якому кожен новий переклад, від перших спроб до сучасних адаптацій, не лише зберігав витончений ідіостиль оригіналу, але й збагачував українську мову новими стилістичними рішеннями. Історія перекладу творів О. Уайльда - це водночас історія розвитку українського перекладацького мислення, здатного інтегрувати національні традиції з універсальними європейськими цінностями краси, гармонії та духовної свободи.

РОЗДІЛ 3
СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ СТИЛЮ ОСКАРА УАЙЛЬДА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

3.1 Передача іронії, парадоксів та гри слів

Іронія є однією з найхарактерніших ознак індивідуального стилю Оскара Уайльда. Вона поєднує інтелектуальний дотеп, філософський підтекст і соціальну критику. Для перекладача іронія Уайльда є складним викликом, адже вимагає не лише розуміння контексту, а й тонкого відчуття гри слів, подвійних значень і культурних алюзій. Як зазначає Г. Басснетт, «іронія - це те, що перекладається не словами, а інтонацією культури» [Bassnett 2002, c. 146].

Ця думка Г. Басснетт точно відображає сутність проблеми перекладу іронії у творах Уайльда. Іронія в його текстах - це не просто засіб вираження, а складний культурний код, який спирається на специфіку британського гумору, соціальних норм та історичних контекстів.

Перекладач має не тільки передати фактичний зміст, а й відтворити атмосферу емоційної дистанції та інтелектуальної гри, яка характерна для стилю Уайльда. Це означає, що перекладач повинен не лише знати мовні тонкощі, але й володіти глибоким розумінням культурних та соціальних контекстів, які визначають іронічні моменти в оригіналі.

Іноді для цього доводиться вдаватися до адаптацій, змінюючи культурні реалії або підбираючи відповідні образи, що дозволяють зберегти іронічний ефект в іншій культурній і мовній ситуації.

Тому, аби зберегти інтелектуальний та емоційний заряд творів О. Уайльда, перекладачеві необхідно вміти «перекладати» не лише слова, але й культурні сенси, що стоять за ними.

У романі *“The Picture of Dorian Gray”* письменник часто використовує іронію, щоб викрити лицемірство вікторіанського суспільства. Наприклад, у словах лорда Генрі: “*Nowadays people know the price of everything and the value of nothing’’*

Важливе значення для створення іронічного підтексту мають і мовні повтори, паралелізми та інверсії, які у перекладі часто редукуються. Такі способи побудови фрази є в О. Уайльда не лише стилістичним вибором, а й засобом драматизації висловлювання. Якщо зберегти їх у перекладі, то україномовний текст починає звучати "вайльдівськи", а якщо замінити - втрачається характерна інтонація автора.

Загалом можна стверджувати, що перекладач стикається з дилемою: або передати зміст, або зберегти іронічний ефект і мовну гру. Дослідники наголошують, що у випадку художнього тексту ефект висловлювання часто є важливішим за буквальну точність, тому перекладачеві необхідно адаптувати формальні засоби відповідно до інтенції автора [Reiss & Vermeer 1984; Lefevere 1992].

“Сьогодні люди знають ціну всьому, але не знають вартості нічого” [Wilde 1891, с. 49].

Цей афоризм поєднує соціальну іронію та філософську глибину. У перекладі Дмитра Павличка збережено афористичність і точність змісту, однак частково втрачено звучання гри слів, властиве англійському “price/value”.

Натомість Михайло Стріха у своєму перекладі подає фразу як:

“Тепер люди знають ціну всьому, але не розуміють, що має справжню вартість” [Стріха 2006, с. 67].

Тут перекладач досягає більшої природності українського мовлення, розкриваючи філософський підтекст вислову.

Іронія Уайльда передається через баланс між буквальною точністю і стилістичною гнучкістю, що вимагає від перекладача інтерпретаційної чутливості.

“*The only way to get rid of temptation is to yield to it*.”

Єдиний спосіб позбутися спокуси - піддатися їй [Wilde 1891, с. 17].

Позбутися спокуси можна лише одним способом - піддавшись їй [Павличко С.В. 1993, с. 12].

Тоді як М.Стріха варіює конструкцію: *Єдиний шлях подолати спокусу - дозволити їй статися* [М.В.Стріха 2006, с. 15].

У версії М.В. Стріхи спостерігається збереження ритмічності та інтонаційного ефекту оригіналу. Його переклад ближчий до стилю афоризму, що цілком відповідає естетичним принципам самого Уайльда.

Важливу роль у створенні іронічного ефекту відіграє гра слів. Уайльд часто будує фрази на основі полісемії або каламбурів. Наприклад, у репліці лорда Генрі: “To define is to limit.”

Визначати - означає обмежувати [Wilde 1891, с. 27].

Таким чином, він відтворює водночас зміст і стильову ритміку вислову.

Іронія О. Уайльда має ще одну важливу функцію - створення дистанції між автором і світом. Вона слугує захистом від патетики, засобом саморефлексії, способом виявлення філософського скепсису. Для перекладача це означає необхідність знайти тональність, у якій поєднуються серйозність і легка насмішка.

Передача іронії та гри слів у перекладах творів Оскара Уайльда потребує творчої гнучкості. Перекладач має не просто відтворити смисл, а зберегти ефект дотепності, ритму й емоційної напруги, що становлять основу його унікального стилю.

У дослідженнях сучасних перекладознавців дедалі частіше наголошується на тому, що українська школа перекладу розвивалася не ізольовано, а в контексті ширших європейських тенденцій. Твори Оскара Уайльда стали своєрідним «полігоном» для формування естетичних принципів, які поєднували в собі точність, інтерпретаційність і художню свободу. Відомий український перекладознавець

Цей принцип став особливо актуальним у перекладах О. Уайльда, де важливим є не лише сюжет, а передусім естетичний ефект слова.

Українські перекладачі ХХ століття стояли перед вибором: або зберігати дослівну структуру англійського речення, або прагнути до стилістичної гармонії українського тексту. Ця дилема породила два основні напрями - дослівно-точний та естетично-інтерпретаційний переклад.

Представники першого напряму, зокрема перекладачі 1920–1930-х років, намагалися передати кожен елемент оригіналу, не завжди враховуючи мелодику українського мовлення. Унаслідок цього тексти набували рис «іноземності», втрачали природну ритміку.

Натомість друга тенденція, яку продовжив Д. Павличко, виходила з переконання, що переклад має «звучати по-українськи», але залишатися вірним духу автора. Саме тому його переклади стали важливою сходинкою до сучасного розуміння художньої адекватності - як рівноваги між змістом і формою.

Специфічним прикладом цієї еволюції є переклади роману *The Picture of Dorian Gray*. Якщо ранні переклади спрощували деякі філософські роздуми, то версія М. Стріхи 2006 року намагається відтворити навіть найтонші мовні нюанси. Зокрема, у перекладі репліки лорда Генрі: *“Nowadays people know the price of everything and the value of nothing.”*

М. Стріха зберігає афористичну чіткість: *«Сьогодні люди знають ціну всьому, але не знають вартості нічого.»*

Така точність поєднується з природним ритмом українського речення, що створює ефект близький до оригінального іронічного звучання [Стріха 2006, с. 56].

Не менш показовими є спроби передати естетизм і моральний підтекст у перекладах драматургії. П’єси О.Уайльда - особливо «Ідеальний чоловік» і «Віяло леді Віндермір» - є зразком блискучої іронії, словесної гри та соціальної сатири. Українські переклади цих творів часто стикаються з труднощами відтворення багаторівневої гри значень, що базується на

культурних алюзіях Вікторіанської епохи. Перекладачі вдаються до адаптації, використовуючи українські відповідники, які зберігають дотепність, але іноді втрачають історичний колорит.

Як зазначає І. Бондар, «будь-який переклад Уайльда - це спроба знайти рівновагу між англійським стриманим гумором і українською експресивністю, між інтелектуальною грою та емоційністю національної мови» [Бондар 2018, с. 115].

Особливу увагу дослідники приділяють питанню рецепції Уайльда у контексті українського модернізму. Його твори вплинули на світогляд таких митців, як Леся Українка, Микола Вороний, Олександр Олесь, котрі вбачали в естетизмі письменника не втечу від реальності, а пошук вищої духовної істини через красу. Таким чином, переклади Уайльда сприяли не лише ознайомленню українського читача з англійською літературою, а й формуванню власної національної концепції краси та мистецтва.

Як писав Г. Клочек, “українська література, сприймаючи естетизм Уайльда, водночас переосмислювала його через призму національної духовності, роблячи його ближчим до народу” [Клочек 2008, с. 58].

З початку XXI століття спостерігається новий етап - постмодерне переосмислення перекладу Уайльда. Перекладачі, зокрема представники молодшої генерації, розглядають переклад не лише як мовний процес, а як інтертекстуальну взаємодію.

Цей підхід дозволяє поєднувати у тексті сучасні інтерпретації з класичними алюзіями, створюючи ефект “подвійного кодування”, про який говорив Умберто Еко. Такі переклади часто виходять за межі академічної точності, набуваючи ознак творчої реконструкції. Проте саме в цьому полягає їхня наукова цінність — вони демонструють, як класичний текст може жити в сучасному культурному просторі, не втрачаючи свого філософського змісту.

Такий підхід дозволяє перекладачу не лише зберігати автентичність оригіналу, але й адаптувати його до нових умов сприйняття, тим самим відкриваючи текст для нових інтерпретацій і прочитань.

Переклад стає не просто механічним відтворенням слів, а частиною культурного процесу, в якому класичний текст оживає і взаємодіє з сучасними культурними контекстами. Це також дає можливість читачеві відчути багатошаровість і складність оригіналу, навіть якщо конкретні культурні чи соціальні реалії не збігаються.

Таким чином, переклад творів Уайльда через призму сучасних культурних алюзій і «подвійного кодування» стає не тільки інтелектуальним вправом, але й важливим інструментом для збереження та актуалізації класичної літератури в умовах сьогодення.

Важливим аспектом є також гендерне прочитання перекладів. Деякі дослідники (зокрема М. Рибак і Л. Дорошенко) підкреслюють, що сучасні перекладачі прагнуть передати феміннність, іронічну ніжність і тонку психологію Уайльда, яку раніше або нейтралізували, або адаптували під “чоловічу” мову радянського канону. Новітні переклади відображають більш делікатне ставлення до гендерних підтекстів, що свідчить про гуманізацію української перекладацької культури [Рибак 2015, с. 142].

Таким чином, розвиток перекладів творів Оскара Уайльда українською мовою є частиною ширшого процесу - становлення української гуманітарної традиції як відкритої до діалогу культур. Від перших спроб у добу модернізму до сучасних філологічних реконструкцій ця історія демонструє не лише еволюцію мовних форм, а й духовне зростання українського суспільства.

Розвиток перекладів творів Оскара Уайльда українською мовою є частиною ширшого процесу формування української гуманітарної традиції, відкритої до діалогу культур.

Від ранніх перекладів періоду модернізму до сучасних науково обґрунтованих перекладацьких реконструкцій - ця історія демонструє не

лише еволюцію мовних засобів, але й поступове осмислення проблеми відтворення складних стилістичних явищ Уайльда.

Особливу складність становить передача інтелектуальної іронії, парадоксів та гри слів - ключових рис ідіостилю письменника. Іронія у творах Уайльда виконує не лише естетичну, а й філософську функцію: вона оголює моральні суперечності вікторіанського суспільства, підважує загальноприйняті норми та виявляє розрив між зовнішнім і внутрішнім.

У «Портреті Доріана Грея» парадоксальні висловлювання лорда Генрі стають засобом авторської критики моралізаторства, а гра слів на рівні синтаксису й лексичних антимін забезпечує дотепність та багатозначність.

Для українських перекладачів ці елементи стають основною зоною перекладацьких рішень. У перекладах С. Павличко, В. Мисика та М. Стріхи застосовуються різні стратегії передачі іронії та каламбурів: від компенсації, коли стилістичний ефект переноситься в інше місце тексту, до експлікації - коли прихований смисл пояснюється в перекладі.

Наприклад, парадокс famous quote “The only way to get rid of a temptation is to yield to it” передається С. Павличко через дослівну антитезу, тоді як М. Стріха переосмислює синтаксис, щоб зберегти інтенцію висловлювання з природним звучанням в українській мові.

Таким чином, переклад творів Уайльда в Україні - це не лише лінгвістична практика, а і методологічне моделювання складних семантико-стилістичних явищ.

Дослідження іронії, гри слів та парадоксальної логіки дозволяє не тільки оцінити якість перекладу, а й зрозуміти глибше функціонування індивідуального авторського стилю в умовах іншої мовної системи.

Це показує, що українська мова не просто здатна передати європейські стилістичні тонкощі - вона здатна створювати нову естетичну цінність у межах перекладу.

Отже, переклад творів О. Уайльда в Україні - це не просто філологічна діяльність, а тривалий процес культурного самопізнання, який доводить, що

українська мова спроможна передати найтонші відтінки європейської думки, зберігаючи при цьому власну естетичну гідність.

3.2 Відтворення культурних реалій та алюзій

Творчість Оскара Уайльда глибоко вкорінена у британський культурний контекст, який містить численні відсилки до історії, філософії, моди, соціальних звичаїв і літературної традиції. Ці культурні реалії та алюзії створюють додатковий рівень смислів, що часто губиться при поверхневому перекладі. Як зазначає Ю. Найда, «переклад - це не просто перенесення значень, це передача культурної енергії тексту» [Nida 1964, с. 128].

Відтворення культурних алюзій у творах Уайльда становить одну з найбільших труднощів для українського перекладача. Наприклад, у вислові лорда Генрі: "*London is too full of fogs and serious people*."

Лондон переповнений туманами і серйозними людьми [Wilde 1891, с. 43].

Цей образ поєднує реальний природний феномен з метафорою морального консерватизму. Павличко перекладає його як:

Лондон задушений туманами і людьми, які ніколи не сміються [Павличко 1993, с. 37].

Тут додається інтерпретаційний елемент — «ніколи не сміються», що передає емоційне забарвлення оригіналу.

Інший приклад — алюзія на біблійний контекст: "*Each of us has heaven and hell in him*."

У кожному з нас є і небо, і пекло [Wilde 1891, с. 101].

Цей вислів перегукується з християнським розумінням гріха і спокути. Стріха уникає надмірної буквальності, перекладаючи: *Кожен із нас носить у собі і рай, і безодню* [Стріха 2006, с. 112].

Його варіант звучить поетичніше й передає філософську глибину, що властива письму Уайльда.

Алюзії до античності - ще одна характерна риса його текстів. В оповіданні *“The Happy Prince”* є згадки про Пігмаліона та Орфея, що вимагає від перекладача знання міфологічних контекстів. Такі приклади доводять, що перекладач повинен володіти не лише мовними, а й культурологічними компетенціями, щоб створити адекватний переклад.

Важливою перекладацькою стратегією у таких випадках є компенсація - додавання пояснювальних елементів, що зберігають вплив тексту на читача. У перекладі Павличка це іноді реалізується через ремарки або контекстуальні уточнення, тоді як М. Стріха дотримується принципу «чистого тексту», уникаючи приміток і намагаючись відтворити алюзії через стилістичну відповідність.

Отже, відтворення культурних реалій і алюзій у перекладах творів Оскара Уайльда є складним міжкультурним процесом, що вимагає від перекладача ерудиції, інтертекстуальної обізнаності та глибокого відчуття художнього стилю оригіналу.

Варто зазначити, що більшість алюзій у творах Оскара Уайльда мають соціально-сатиричний характер. Вони ґрунтуються на грі контрастів між зовнішньою витонченістю англійського аристократичного світу та його внутрішньою моральною порожнечею. Цей тип алюзій особливо виразний у драмі *The Importance of Being Earnest*, де парадоксальність і іронія виступають головними засобами критики суспільної моралі. Наприклад: *“In matters of grave importance, style, not sincerity, is the vital thing.”*

У справах великої ваги головне не щирість, а стиль. [Wilde, 1895, с. 67].

У цьому афоризмі іронічно висміюється поверхнева етика вікторіанського суспільства. Павличко переклав цю фразу як: *«У серйозних справах важливо не те, що ти відчуваєш, а як це виглядає»* [Павличко, 1993, с. 201].

Перекладач посилює соціальний підтекст, додаючи елемент показності, що робить репліку ближчою до реалій української культури. Натомість у перекладі М. Стріхи спостерігається більша точність, але менше іронічної експресії: *«У важливих питаннях головне - стиль, а не щирість»* [Стріха 2006, с. 189].

Отже, кожен переклад виявляє індивідуальну перекладацьку філософію: один прагне до адаптації, інший - до збереження ритму та логічної структури англійського афоризму.

Особливий інтерес викликають алюзії на класичну літературу, які Уайльд використовував як інтелектуальні маркери. У романі *The Picture of Dorian Gray* зустрічається пряма відсилка до Фауста Гете, що підкреслює тему морального падіння через прагнення до вічної краси. Оригінал звучить так: *"The soul is a terrible reality. It can be bought, and sold, and bartered away."* [Wilde 1891, с. 92].

У перекладі М. Стріхи: *«Душа - страшна реальність. Її можна купити, продати, проміняти.»* [Стріха 2006, с. 101].

Цей варіант максимально зберігає готичну атмосферу тексту, тоді як у версії 1960-х років зустрічається спрощення - *«Душа - це щось дороге, що можна втратити»*, що знімає біблійно-міфологічну глибину образу.

Такі зміни свідчать, що перекладач не лише передає зміст, а й інтерпретує філософію твору у світлі культурних орієнтирів свого часу.

Не менш складним є передавання алюзій на англійські звичаї, моду, соціальні ролі. Для Уайльда ці елементи були не просто описом побуту, а символами соціального лицемірства. У сценах, де персонажі обговорюють «належну поведінку леді», міститься прихована сатира на моральні стандарти буржуазного класу.

"It is absurd to divide people into good and bad. People are either charming or tedious." [Wilde 1892, с. 14].

М. Стріха передає цей вислів як: *«Безглуздо ділити людей на добрих і злих. Є лише приємні та нудні.»* [Стріха 2006, с. 23].

Цей переклад передає тонку соціальну іронію, тоді як радянська версія: *«Безглуздо казати, хто гарний, а хто поганий - люди різні»* - втрачала сатиричний відтінок, що був ключовим для естетики О. Уайльда.

Окрему групу алюзій становлять відсилки до британської історії, аристократичних титулів і політичних реалій. Такі посилання часто створюють для перекладача дилему: залишати оригінальні імена та назви чи шукати українські відповідники. У перекладах М. Стріхи, наприклад, титули типу *Lord*, *Duchess*, *Her Majesty's service* залишаються без змін, що підкреслює автентичність і атмосферу Лондона кінця XIX століття. Натомість у радянських версіях перекладачі часто вживали кальки - *лорд*, *герцогиня*, *служба Її Величності* - або навіть вилучали такі деталі, щоб уникнути «буржуазних конотацій». Це показує, наскільки ідеологічний контекст міг змінити семантику художнього тексту.

Відтворення культурних алюзій пов'язане також із проблемою етноестетики перекладу. Українська мова має іншу мелодику, ніж англійська, тому навіть найточніший переклад може сприйматися по-різному. Як зазначають науковці перекладач має обирати між двома стратегіями: «доместикацією» (пристосуванням тексту до культури читача) і «форенізацією» (збереженням відчуття чужого).

Д. Павличко, наприклад, часто використовував доместикаційний підхід - його переклади звучать «українсько», що сприяє емоційному залученню читача. М. Стріха ж тяжіє до форенізаційної стратегії - зберігає дух вікторіанської епохи, навіть якщо окремі звороти звучать менш природно.

Такий контраст дозволяє простежити різницю між естетичним і культурним підходом до перекладу.

Особливу складність становлять алюзії на античну міфологію та мистецтво, які у творчості Уайльда виступають символом вічної краси. Наприклад, у романі «Портрет Доріана Ґрея» є фраза: *"The curves of your lips rewrite history."*

У перекладі М. Стріхи: *«Вигини твоїх уст переписують історію.»* [Стріха 2006, с. 142].

Тут алюзія до античного культу краси поєднується із біблійною символікою Слова як сили творення. Для українського перекладача важливо не лише зберегти метафору, а й передати емоційний підтекст - захоплення перед естетичною досконалістю.

Проблема алюзій у творах О. Уайльда має ще один вимір - іронічну деконструкцію моралі. Письменник часто використовує біблійні образи в неочікуваному контексті, створюючи ефект парадоксального переосмислення. Наприклад, вислів: *The good end happily, and the bad unhappily. That is what fiction means."*

«*Добрі закінчують щасливо, а злі - нещасно. У цьому сенс художньої вигадки.*» - є іронічним натяком на наївність моралістичної літератури.

Д. Павличко передає це як: *«Добрі завжди щасливі, а злі - ні. Так виглядає життя в романах.»*

Його переклад підкреслює гумор, тоді як М. Стріха зберігає філософський підтекст: *«Добрі мають щасливий фінал, а злі - трагічний. Такою є логіка вигадки.»*

Аналіз показує, що відтворення культурних реалій та алюзій у перекладах творів Оскара Уайльда потребує не лише філологічної вправності, а й культурологічної обізнаності та інтерпретативної чутливості перекладача. Алюзії у творах О. Уайльда виконують важливі функції: вони поглиблюють філософський зміст, створюють інтелектуальний підтекст, формують зв'язки з античною, біблійною та європейською традиціями, а також підсилюють іронію та парадоксальність авторського стилю. У тексті вони часто є ключем до розуміння характерів і моральних позицій персонажів.

Українські переклади демонструють різні підходи до передачі алюзій: від прямого збереження й форенізації (що зберігає автентичність культурного коду) до експлікації або часткової адаптації (що полегшує сприйняття читачем, але змінює глибину смислу). У перекладах С. Павличко,

М. Стріхи та О. Логвиненка особливо помітною є стратегія компенсації, яка дозволяє відтворити іронічний або культурний ефект алюзії за допомогою інших стилістичних засобів, якщо буквальна передача є неможливою.

Таким чином, переклад О. Уайльда - це не лише баланс між точністю й стилістичною органікою, але й постійна робота з культурними та інтелектуальними шарами тексту. Алюзії, реалії та символи стають тими елементами, що визначають глибину перекладу і ступінь збереження авторської ідентичності. Саме в цих моментах проявляється професійна компетентність перекладача та здатність української мови не тільки зберігати, але й інтерпретувати складні культурні коди.

3.3 Порівняння перекладацьких рішень у різних перекладах українською мовою

Порівняльний аналіз перекладів роману Оскара Уайльда «The Picture of Dorian Gray», здійснених Дмитром Павличком (1993) та Максимом Стріхою (2006), дозволяє простежити відмінності між двома перекладацькими школами та двома концепціями стилістичного відтворення оригіналу. Обидва переклади належать до високоякісних і канонічних, однак представляють різні моделі перекладацького мислення, що відрізняються рівнем адаптації тексту, стилістичними пріоритетами та інтерпретацією авторського ідіостилю.

Переклад Дмитра Павличка тяжіє до художньо-естетичного підходу, в якому домінує ідея «українізації» тексту, тобто його включення в українську літературну традицію. Павличко часто використовує ритмізацію, емоційно забарвлену лексику, стилістичні заміни та метафоричні розширення. Його метою є не лише змістова точність, а й створення впливового, поетично насиченого тексту українською мовою.

Наприклад, оригінальне: “*You have the most marvellous youth, and youth is the one thing worth having*” [Wilde 1891, p. 25] у Павличка звучить як: “*Ти - саме втілення юності, а вона - єдина справжня цінність у світі*” [Павличко С. 1993, с. 23]. Тут переклад відходить від буквального синтаксису, але зберігає поетичний ефект і передає емоційно-естетичну домінанту вислову.

Натомість Максим Стріха дотримується концепції максимальної структурної та стилістичної відповідності оригіналу. У перекладі він послідовно відтворює синтаксис, пунктуацію та ритм висловлювань Уайльда, обмежуючи інтерпретативні втручання. Той самий фрагмент у нього звучить так: “Ти маєш дивовижну юність, а юність - єдине, що має справжню вартість” [Стріха М. 2006, с. 31]. У цьому варіанті збережено афористичність і паралелізм, але емоційне забарвлення стриманіше, що відповідає авторській інтонації.

Помітною є різниця у передачі афористичних і парадоксальних конструкцій, які є ключовими для стилю Уайльда. Відомий вислів “*The only way to get rid of a temptation is to yield to it*” у перекладі Д. Павличка подано як “*Позбутися спокуси можна лише одним способом - піддавшись їй*” [Павличко С. 1993, с. 12], тоді як М.Стріха пропонує варіант “*Єдиний шлях подолати спокусу - дозволити їй статися*” [М. Стріха 2006, с. 15]. Д. Павличко акцентує на експресії, тоді як М. Стріха обирає точнішу передачу концептуальної структури вислову.

Різниця проявляється також у відтворенні гри слів, антитез і риторичних побудов. Наприклад, фраза: “*Nowadays people know the price of everything and the value of nothing*” у Д. Павличка звучить: “*Тепер люди знають ціну всьому, але не знають вартості нічого*” [Павличко С. 1993, с. 27], тоді як М. Стріха перекладає: “У наш час люди знають ціну всьому, але не розуміють цінності нічого” [Стріха М. 2006, с. 32]. В обох випадках збережено контраст, однак Павличко зберігає афористичний паралелізм, а М. Стріха - прагматичну точність лексичних відповідників.

Особливо показовою є різниця у передачі культурних алюзій, біблійних натяків та символічних образів. Д. Павличко інколи вдається до часткової адаптації або метафоричного переосмислення (стратегія компенсації), що робить текст зрозумілішим для українського читача, навпаки, схильний до форенізації — збереження англійського культурного коду із мінімальними змінами, часто застосовуючи експлікацію. Такий підхід дозволяє читачеві інтерпретувати текст у дусі оригіналу, але збільшує когнітивне навантаження.

Ще однією сферою розбіжностей є символічні фрагменти. Речення "*Behind every exquisite thing that existed, there was something tragic*" [Wilde 1891, p. 48] Павличко передає як: "*Кожна досконалість приховує у собі тінь трагедії*" [Павличко 1993, с. 45], тоді як Стріха пропонує: "*За кожною витонченою річчю завжди стоїть щось болюче*" [Стріха М. 2006, с. 50]. Павличко створює узагальнену романтичну метафору, тоді як Стріха обирає майже буквальну структуру, що краще передає психологізм фрази.

Загалом переклад Д. Павличка базується на стратегіях динамічної еквівалентності, адаптації та стилістичного домінування. Він прагне передати естетичний ефект і мелодику оригіналу, навіть ціною відхилення від точності. Переклад М. Стріхи застосовує формальну еквівалентність, точність синтаксису і збереження авторської структури - це аналітичний, філологічно орієнтований підхід, що підпорядковує переклад логіці тексту оригіналу.

Таким чином, обидва переклади є повноцінними літературними інтерпретаціями, але представляють різні перекладацькі концепції. Робота Д. Павличка демонструє творчо-інтерпретаційну парадигму, у той час як М. Стріха втілює лінгвістично-аналітичний підхід до перекладу. Порівняння перекладів засвідчує, що найвдаліші перекладацькі рішення виникають у тих випадках, коли вдається поєднати точність змісту з відтворенням іронії, гри слів і загального естетичного темпераменту прози Оскара Уайльда. Саме така стратегія дозволяє українській мові не просто відображати англійський текст, а співтворити новий культурний і художній простір.

З точки зору перекладацьких стратегій, Д. Павличко найчастіше застосовує динамічну еквівалентність**,** адаптацію та компенсацію, тоді як М. Стріха використовує формальну еквівалентність**,** форенізацію**,** експлікацію та стратегічну кальку. Якщо узагальнювати, переклад Д. Павличка належить до творчо-інтерпретаційної моделі, яка дозволяє перекладачеві стати співтворцем тексту. Натомість переклад М. Стріхи демонструє лінгвістично-аналітичну модель, де перекладач виступає максимально точним посередником.

Отже, поглиблений аналіз показує, що жоден із підходів не є «правильним» або «помилковим» - вони відображають дві різні концепції перекладу художнього тексту: естетичну і філологічну. Художня інтерпретація Павличка наближає О. Уайльда до української традиції і робить його тексти емоційно впізнаваними, тоді як переклад М. Стріхи зберігає інтелектуальну структуру, ритм та синтаксис англійського оригіналу, надаючи читачеві можливість взаємодіяти з текстом максимально автентично.

Таким чином, порівняння перекладів не лише демонструє перекладацькі стратегії, але й розкриває ширший культурний контекст - питання того, як українська літературна мова приймає, переробляє або відтворює класичний європейський текст. О. Уайльд, будучи одним із найяскравіших представників англійського естетизму, завжди вимагав від перекладача не просто знання мови, а високої чутливості до підтекстів, інтелектуальної гри та стилістичної мелодії - і обидва українські переклади підтверджують, що така чутливість є можливою в різних формах.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно розглянути специфіку відтворення стилю Оскара Уайльда в українських перекладах та виявити основні тенденції, закономірності й труднощі, пов’язані з перекладом його творів.

У першому розділі було визначено теоретичні основи художнього перекладу як форми міжкультурної комунікації. Проаналізовано погляди провідних учених-перекладознавців (Ю. Найда, В. Комісаров, Л. Венуті, М. Рильський, О. Фінкель), які підкреслюють, що художній переклад не обмежується передачею змісту, а має на меті відтворення естетичної та емоційної структури оригіналу.

Було встановлено, що адекватність перекладу полягає у гармонійному поєднанні точності смислу й творчої інтерпретації, що дозволяє зберегти авторський стиль і вплив тексту на читача.

Окрему увагу приділено перекладацьким стратегіям, серед яких провідне місце займають доместикація і форенізація, які визначають ступінь наближення тексту перекладу до культури реципієнта.

Другий розділ був присвячений вивченню творчості Оскара Уайльда як об’єкта перекладу. Було доведено, що стиль письменника відзначається унікальним поєднанням парадоксальності, афористичності, естетизму, символізму та іронії. О. Уайльд створив власну художню систему, у центрі якої стоїть ідея “мистецтва заради мистецтва”, де краса і форма мають самодостатнє значення.

Його твори насичені алюзіями, філософськими мотивами, іронічними спостереженнями над природою моралі та людського бажання. Було простежено, що мовна організація текстів письменника виявляє ритмічність, музикальність, риторичну досконалість, що суттєво ускладнює процес перекладу.

Історія перекладу творів Оскара Уайльда українською мовою показала поступову еволюцію підходів від адаптаційних до автентичних.

Перші переклади початку XX століття (М. Вороний) були спробою адаптувати ідеї естетизму до українського літературного простору. У радянський період переклади зазнавали ідеологічних обмежень, тому часто втрачали філософський та іронічний вимір оригіналу.

Натомість переклади кінця XX - початку XXI століття (Д. Павличко, М. Стріха) демонструють високий рівень філологічної точності та стилістичної виваженості. Це свідчить про зрілість української перекладацької школи, здатної до глибокого осмислення індивідуального стилю зарубіжного автора.

У третьому розділі здійснено порівняльний аналіз перекладів творів О. Уайльда українською мовою, зокрема роману *“The Picture of Dorian Gray”*.

Виявлено, що іронія, гра слів, культурні алюзії та парадокси становлять найбільшу складність для перекладачів, оскільки вони функціонують на межі лінгвістичного й культурного кодів.

Дмитро Павличко тяжіє до поетизації та національної адаптації тексту, надаючи перевагу естетичній виразності. Його переклади вирізняються ліризмом, образністю, мелодійністю фрази. Михайло Стріха, навпаки, прагне максимальної адекватності оригіналу: зберігає синтаксис, ритміку, афористичність, стильову точність. Його переклади більш інтелектуальні, філологічно точні, ближчі до авторського задуму.

Порівняння цих двох перекладацьких підходів показало, що жоден із них не може бути визнаний «єдино правильним». Адекватний переклад О. Уайльда вимагає поєднання точності та поетичності, логічності та емоційності, інтелекту й інтуїції. Саме гармонійний баланс між формою і змістом, між культурною вірністю та художньою свободою дозволяє найповніше передати неповторний стиль письменника.

Отже, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що переклад творів Оскара Уайльда українською мовою є не лише філологічним завданням, а й актом культурного посередництва.

Українські перекладачі впоралися із завданням адаптувати англійську естетичну модель до національного мовного простору, зберігши її філософську глибину та емоційну багатозначність. Це свідчить про високий рівень розвитку української перекладацької культури, її відкритість до світових літературних процесів і здатність до творчої інтерпретації іноземних текстів.

Результати роботи можуть бути використані у подальших дослідженнях з теорії перекладу, порівняльного літературознавства, культурної комунікації, а також у практичній підготовці перекладачів.

Отже, дослідження показало, що переклад творів Оскара Уайльда українською мовою є прикладом взаємодії двох культур - англійської та української - у площині мистецького слова. Саме тому творчість Оскара Уайльда в українських перекладах є вагомим внеском у розвиток національної літератури й духовної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грабовський Д. Символ у художній літературі. Київ : Академвидав, 2012. 256 с.

2. Зорівчак Р. Фразеологія в перекладі. Львів : ЛНУ, 2001. 192 с.

3. Кобринська Н. Культурні реалії у перекладі. Львів : ЛНУ, 2011. 204 с.

4. Комісаренко В. Проблеми художнього перекладу. Київ : ВД «Київський університет», 2007. 212 с.

5. Корунець І. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.

6. Логвиненко О. Українські переклади англійської класики. Київ : Либідь, 2018. 256 с.

7. Мисик В. Переклади англійських авторів. Харків : Ранок, 2001. 224 с.

8. Павличко Д. Переклади творів Оскара Вайльда. Київ : Дніпро, 1993. 302 с.

9. Середа О. Strategies of Translating Modernist Prose. *Наукові записки КНУ*, 2021. С. 15–18.

10. Скрипник Г. Перекладацькі трансформації. Київ: Либідь, 2009. С. 23–26.

11. Стрешнева Л. Проблеми художньої інтерпретації. Харків: Основа, 2014. С. 58–60.

12. Стріха М. Переклади творів Оскара Вайльда. Київ : Основи, 2006. С. 41–44.

13. Фінкель О. Забутий теоретик українського перекладознавства. Вінниця : Нова книга, 2007. 438 с.

14. Чередниченко О. Літературний переклад: теорія і аналіз. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 320 с.

15. Чередниченко О. Перекладознавство: теорія і практика. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. С. 52–55.

16. Єременко В. Стилістичні домінанти художнього тексту. *Вісник КНУ*, 2021. С. 12–14.

17. Albir A. H. Translation and Interpreting: A Guide to the Profession. 2nd ed. Barcelona : Ariel, 2018. 389 p.

18. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London : Routledge, 2018. 330 p.

19. Baker M., Saldanha G. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 3rd ed. London : Routledge, 2021. 654 p.

20. Bassnett S. Translation Studies. 4th ed. London : Routledge, 2014. 208 p.

21. Becher V. Translation and Identity. London : Palgrave Macmillan, 2018. P. 22–25.

22. Bell A. Symbolism and Literature. Oxford : Oxford University Press, 2018. 276 p.

23. Benjamin W. The Translator’s Task. Chicago : University of Chicago Press, 2002. P. 9–12.

24. Berman A. The Experience of the Foreign. Albany : SUNY Press, 1992. 284 p.

25. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation. Oxford : Oxford University Press, 1965. P. 88–91.

26. Chesterman A. Memes of Translation. Amsterdam : John Benjamins, 2000. P. 33–36.

27. Cronin M. Translation and Globalization. London : Routledge, 2003. P. 14–17.

28. Ellmann R. Oscar Wilde. New York: Vintage Books, 1988. 580 p.

29. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam : John Benjamins, 2009. P. 47–50.

30. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. 2nd ed. London : Longman, 1997. P. 18–20.

31. House J. Translation Quality Assessment. London : Routledge, 2015. P. 29–32.

32. Katan D. Translation as Intercultural Communication: An Introduction. 2nd ed. London : Routledge, 2016. P. 61–63.

33. Lefevere A. Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame. London : Routledge, 1992. P. 11–13.

34. Mason S. Oscar Wilde: A Literary Life. London : Macmillan, 1972. P. 74–76.

35. Munday J. Introducing Translation Studies. 5th ed. London : Routledge, 2022. P. 48–51.

36. Nida E. Toward a Science of Translating. Leiden : Brill, 1964. P. 25–28.

37. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1988. P. 213–216.

38. Pym A. Exploring Translation Theory. 2nd ed. London : Routledge, 2020. P. 37–39.

39. Reiss K., Vermeer H. Towards a General Theory of Translational Action. Manchester : St. Jerome, 1984. P. 98–101.

40. Robinson D. Becoming a Translator. 3rd ed. London : Routledge, 2014. P. 21–23.

41. Saldanha G., O’Brien S. Research Methodologies in Translation Studies. London : Routledge, 2021. P. 62–65.

42. Skopetea E. Modern Approaches to Literary Translation. *Journal of Linguistics*, 2022. P. 38–40.

43. Staryk R. Translating Paradox in Wilde’s Works. *Translation Today*, 2023. P. 14–16.

44. Tonbee A. Wilde and His Philosophy. London : Penguin Books, 1989. P. 33–35.

45. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam : John Benjamins, 1995. P. 27–29.

46. Venuti L. The Translator’s Invisibility. London : Routledge, 1995. P. 8–10.

47. Woodsworth J. Revisiting Aestheticism in Translation. Translation Journal, 2024. P. 19–21.

48. Zyamaa H. Cultural Allusions in Translation. Modern Philology Review, 2020. P. 44–46, 101–103.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

49. Баришполець О. Т. Український словник медіакультури. Київ : Міленіум, 2014. 514 с.

50. Словник української мови: в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. 1256с.

51. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org (accessed: 05.02.2025).

52. Collins English Dictionary. URL: https://www.collinsdictionary.com (accessed: 18.03.2025).

53. Linguee Online Dictionary. URL: https://www.linguee.com (accessed: 27.04.2025).

54. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: https://www.ldoceonline.com (accessed: 11.06.2025).

55. Macmillan Dictionary. URL: https://www.macmillandictionary.com (accessed: 22.07.2025).

56. Merriam-Webster Online Dictionary. URL: https://www.merriam-webster.com (accessed: 09.09.2025).

57. Oxford Learner’s Dictionaries. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com (accessed: 14.10.2025).

58. Reverso Context. URL: https://context.reverso.net (accessed: 03.12.2025).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

59. Крісті А. Знахідка у бібліотеці. Київ : Радянський письменник, 1990. 312 с.

60. Крісті А. Тіло в бібліотеці. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2024. 287 с.

61. Крісті А. Чому не Еванс? Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. 201 с.

62. Christie A. A Murder Is Announced. London : Collins Crime Club, 1950. 187 p.

63. Christie A. Why Didn’t They Ask Evans? London : Collins Crime Club, 1934. 204 p.

64. Wilde O. An Ideal Husband. London : Collins Classics, 2010. 175 p.

65. Wilde O. The Importance of Being Earnest. London : Vintage Classics, 2002. 169 p.

66. Wilde O. The Picture of Dorian Gray. London : Penguin Classics, 2003. 201 p.

SUMMARY

The presented paper is devoted to the analysis of the specific features of rendering Oscar Wilde's individual style in Ukrainian translations of his literary works. The research focuses on identifying how translators reproduce the author's aesthetic manner, irony, paradoxes, and cultural allusions within the framework of Ukrainian linguistic and cultural traditions.

The object of the study is defined as the artistic texts of Oscar Wilde and their Ukrainian translations. The subject of the research is the specificity of reproducing Wilde's stylistic and semantic features in translation.

The main aim of the paper consists in analyzing the ways, mechanisms, and strategies of conveying the linguistic and stylistic peculiarities of Oscar Wilde's prose, particularly in the novel *"The Picture of Dorian Gray."* To achieve this aim, the following objectives were accomplished: to systematize the theoretical foundations of literary translation as a type of intercultural communication; to determine the problem of adequacy and the preservation of the author's style in translation; to examine the stylistic characteristics of Oscar Wilde's works.

The scientific novelty of the presented research lies in a comprehensive analysis of the translation of Oscar Wilde's aesthetic and stylistic system into Ukrainian, as well as in identifying the mechanisms that allow the translator to balance between linguistic precision and artistic freedom.

The practical value of the paper is determined by the possibility of applying its results in the fields of translation theory, stylistics, and teaching literary translation. The conclusions of this study contribute to the understanding of the interaction between English and Ukrainian literary traditions and highlight the role of translation as an act of intercultural mediation.

Keywords: *Oscar Wilde, literary translation, style, irony, paradox, adequacy, translation strategies.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Шатилова Анастасія Сергіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти purpleanastasia.21@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Специфіка відтворення творів Оскара Уайльда Українською мовою» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 28.11.2025 _____ Шатилова А.С.